

Dr. Anton Polšak, Melita Vidovič

Pomen in umeščanje skupnih ciljev

Februar 2026

Usposabljanja KUP

- 1. faza: avgust 2025
- **2. faza: februar – april 2026**
- 3. faza: avgust 2026
- 4. faza: februar – april 2027
- 5. faza: avgust 2027 ...

+ Uporaba aplikacije Platon (dig. UN)

Prijave: Katis in na daljavo (prijava posebej)

platon

PLAT FORMA ZA OPTIMIZACIJO DELA IN NAČRTOVANJE POUKA

Okvirna struktura PLATON-a | prikaz UN/KZ

KUP

V nastajanju!

The screenshot displays the PLATON website interface. On the left, there is a sidebar with the PLATON logo and navigation options: 'UČNI NAČRTI', 'Seznam učnih načrtov in katalogov znanj', and 'Hkratni pregledi'. The main content area features a search bar with the text 'Vnesite iskalni pojem' and a search icon. Below the search bar are three filter dropdowns: 'Tip šole', 'Predmet', and 'Izobražev. program'. The 'Izobražev. program' dropdown is currently selected. Below the filters, it indicates 'Prikazujem 535 zadetkov' and a 'Počisti filtre' button. The main content area displays four subject cards, each with a colored background and a title:

- DRUŽBA** (red background): Obvezen predmet, Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje, Izobraževalni program osnovne šole.
- GEOGRAFIJA** (teal background): Obvezen predmet, Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje, Izobraževalni program osnovne šole.
- GLASBENA UMETNOST** (cyan background): Obvezen predmet, Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje, Izobraževalni program osnovne šole.
- GOSPODINJSTVO** (dark teal background): Obvezen predmet, Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje, Izobraževalni program osnovne šole.

Each card has a small icon at the bottom: a person icon, a question mark icon, and a plus icon.

vstop brez prijave
pregledovanje

Časovnica razvoja PLATON-a

Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost

Trajnostni razvoj

Zdravje in dobrobit

Digitalna kompetentnost

Podjetnost

SKUPNI CILJI

in njihovo umeščanje
v učne načrte in kataloge znanj

https://www.zrss.si/pdf/skupni_cilji.pdf

<https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2024/09/podjetnost-1.pdf>

<https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2024/12/zdravje-in-dobrobit-3.pdf>

https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2024/08/01_jezik-drzavljanstvo-kultura-in-umetnost.pdf

<https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2024/09/digitalna-kompetentnost-1.pdf>

https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2024/08/02_trajnostni-razvoj.pdf

Skupni cilji – opredelitev

KUP

Cilji, ki so **SKUPNI** vsem izobraževalnim programom v osnovni šoli in gimnaziji ter aktualni na vseh stopnjah izobraževanja (gl. **načelo prenove** v [Izhodiščih za prenovo](#), 2022, str. 7).

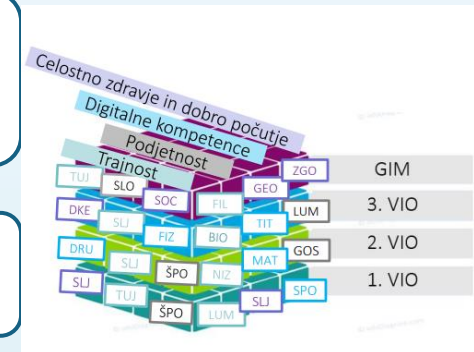
Prispevajo k **celostnemu znanju** učenca/dijaka, ki ga pridobi v času izobraževanja.

Nadpomenka za množico izrazov in konceptov, kot so npr. kompetence, pismenosti, prečne kompetence ali veščine.

Umeščeni so v cilje, standarde znanja in/ali didaktična priporočila **učnih načrtov** oz. **katalogov znanj** posameznih predmetov in področij.

Se uresničujejo pri različnih predmetih/področjih, saj presegajo raven posamezne predmetne discipline.

Poimenovani tudi kot [Ključni cilji](#) – ti so izbor **najpomembnejših skupnih ciljev** na petih področjih skupnih ciljev (gl. [Skupni cilji](#), 2024) in so **priloga** vsakega **učnega načrta**.

Skupni cilji – kaj so in zakaj so pomembni za učitelja

Skupni cilji (SC) so skupna vzgojno-izobraževalna usmeritev celotnega sistema, ki:

- povezujejo **predmete, ravni in šolske dejavnosti**,
- niso dodatna vsebina, temveč **način uresničevanja pouka**,
- podpirajo **celostni razvoj učenca/dijaka**.

Zakaj so pomembni za učitelje?

- Postavljajo **skupni okvir za sodelovanje učiteljev**,
- omogočajo **povezovanje ciljev, dejavnosti in kriterijev uspešnosti**,
- krepijo **avtonomijo učitelja** pri izbiri poti do ciljev,
- pomagajo učencem razumeti, **zakaj se učijo**.

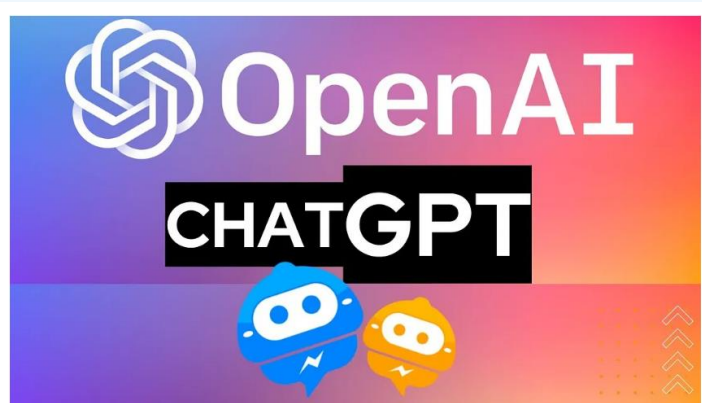
Skupni cilji niso »dodatna zahteva«, temveč okvir, ki povezuje dobro pedagoško prakso.

Zastopanost kompetenc/področij v nekaterih tujih kurikulah (OECD Curriculum Overload: A Way Forward, How do countries compare? 2020)

- 1. Trajnostni razvoj (57 % držav)**
- 2. Aktivno državljanstvo (51 %)**
- 3. Dobro počutje in zdrav življenjski slog (51 % držav)**
- 4. Digitalne kompetence (40 %)**
- 5. Podjetnost (14 %)**

Sodelujoče države:

- Kazahstan
- Severna Irska
- Kanada (Britanska Kolumbija)
- Litva
- Grčija
- Avstralija
- Estonija
- Kitajska
- Švedska
- Koreja
- Izrael
- Rusija
- Portugalska
- Japonska

Skupni cilji so pomembni zato, ker omogočajo skupini ljudi, organizacijam ali državam, da delujejo usklajeno in usmerjeno v isto smer. To povečuje verjetnost, da se cilji dosežejo, saj vsak posameznik ali del skupine deluje za dosego istega cilja in se lahko medsebojno podpirajo. Skupni cilji tudi pomagajo pri komunikaciji in koordinaciji med člani skupine, kar izboljšuje učinkovitost in učinkovitost dela. Skupni cilji so pomembni tudi zato, ker lahko povezujejo ljudi, ki jih sicer ločujejo razlike v kulturi, jeziku, vrednotah in interesih.

<https://chat.openai.com/chat>

Izziv ...

- Kako se odzvati na nove družbene zahteve in uravnotežiti učne vsebine z dodajanjem kompetenc, ne da bi še dodatno obremenili učne načrte?

Skupni cilji v praksi – kako jih udejanjam pri pouku

Pri načrtovanju in izvedbi pouka si učitelj zastavlja tri ključna vprašanja:

1. Kateri skupni cilj razvijam?

(npr. Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost, Zdravje in dobrobit, Trajnostni razvoj ...)

2. Kako ga uresničujem pri pouku?

- Z izbranimi učnimi dejavnostmi,
- z medpredmetnim povezovanjem,
- z načrtovanimi oblikami sodelovanja učencev,
- z jasnimi kriteriji uspešnosti, ki jih oblikujem skupaj z učenci/dijaki.

3. Kako vem, da je cilj dosežen?

- konkretni **dokazi učenja** (izdelki, refleksije, sodelovanje ...)
- vključevanje učencev v razmislek: »*Uspešen sem, ko ...*«

Skupni cilji zaživijo takrat, ko jih učitelj in učenci prepoznajo v vsakdanjih učnih situacijah.

Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost

PODPODROČJE JEZIK

KUP

Strokovna besedila

Razvijanje zmožnosti izražanja **v različnih besedilnih vrstah** poteka pri vseh predmetih. Razumevanje in tvorjenje strokovnih besedil naj bo zato med jezikovnimi in nejezikovnimi predmeti usklajeno.

Strokovni jezik

Učenje vsebine posameznega predmeta je hkrati tudi spoznavanje njegove **strokovne terminologije**. Učenec jo razume ter smiselno uporablja v jezikovno in slogovno ustreznih strokovnih besedilih pri vseh predmetih.

Univerzalni opis jezika kot sistema

Učenec se pri vseh predmetih zaveda **podobnosti in razlik med jeziki**, tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih ter pri uporabi digitalnih jezikovnih orodij. Pri pouku tujih jezikov uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno.

Razumevanje in pomen branja

Učenec pri vseh predmetih **redno bere**, izbira raznolika bralna (predvsem tiskana) gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in **kritično vrednoti**. Razume tudi slikovne znake v besedilih, saj ti sporočajo enakovredno.

Jezik in nenasilna komunikacija

Učenec krepi veščine komunikacije in **sporazumevanja na vljuden in nenasilen način**, zato uporablja jezikovna sredstva, ki izražajo spoštljiv odnos do drugih. Sprejema različne vrednote različnih kultur in družb ter na tak način razvija svojo medkulturno jezikovno zmožnost.

PODPODROČJE DRŽAVLJANSTVO

KUP

Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike

Etična refleksija

Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost

Aktivno državljanstvo in politična angažiranost

Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo

Človekove pravice so vsem skupen okvir skupnih vrednot in etike (morale): **vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, zakona, nediskriminacije, strpnosti.**

Moralna vprašanja so del vsakdanjega življenja – zavedati se in **razvijati občutljivost za moralna vprašanja in sposobnosti, da učenci o njih razmišljajo skupaj z drugimi.**

Participacija in sodelovanje **z drugimi** z namenom kakovostnega **spreminjanja skupnosti**. Krepitev pomena **pripadnosti demokratični skupnosti** za lastno dobrobit in dobrobit drugih.

Demokratično delovanje z namenom **prispevati k skupnemu dobremu, bolj trajnostni in pravičnejši družbi**. Razumevanje pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh.

Državljanška drža se gradi prek povezovanja znanja z vsakdanjim življenjem pri vseh predmetih in z namenom **prispevati k odgovornemu, na znanju in informiranosti utemeljenemu odločanju in delovanju.**

PODPODROČJE KULTURA IN UMETNOST

KUP

Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti

S spoznavanjem kulture in umetnosti **spoznavamo sebe, lastna doživetja, izkušnje drugih** ter tako vzpostavljamo **odnos do njiju**.

Raziskovanje in spoznavanje kulture in umetnosti

Raziskovanje kulture in umetnosti, njenih zvrsti ter izraznih sredstev v zgodovinskem in kulturnem kontekstu omogoča **povezovanje umetniškega doživljanja z drugimi znanji in veščinami**.

Izražanje v umetnosti in z umetnostjo

Umetnost je estetska dejavnost in izkušnja, s katero oblikujemo svet okoli sebe, in temelji na **radovednosti, igrivosti, ustvarjalnosti, domišljiji, raziskovanju, izražanju v umetniških in neumetniških jeziki**.

Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti

Kultura in umetnost sta ustvarjalni in družbeni dejavnosti, v katerih **uživamo, svobodno izražamo ideje, se veselimo dosežkov** ter tako tvorimo skupnosti, ki vzgajajo posameznike v odgovorne osebe, kar prispeva k demokratičnosti družbe.

Živim kulturo in umetnost

Šola postane kulturno središče, pri čemer se povezuje s kulturnim in družbenim okoljem ter tako izžareva kulturo in umetnost kot vrednoti.

Vloga področja jezika v izobraževanju

Vse znanje je izraženo in s tem uresničeno z različnimi **znakovnimi sistemi** (npr. notnimi, jezikovnimi, matematičnimi), zato je treba spoznati delovanje teh sistemov in njihovega načina, kako ustvarjajo pomen. Naučiti se je treba, katere možnosti ustvarjanja pomena nam ponuja **jezikovni kod** in katere možnosti ponujajo drugi **uporabljeni kodi**, npr. razporeditev besedila na listu ali zaslonu, grafični ali tabelarni prikazi, zemljevidi.

S tem je povezana potreba po prepoznavanju vloge jezika kot načina mišljenja in ključnega orodja za **posredovanje, iskanje in sprejemanje informacij** v 21. stoletju ter vloge znanja, pridobljenega **pri pouku učnega jezika**, kot izhodišča za pridobivanje univerzalnega jezikovnega znanja.

Jezik posamezniku omogoča aktivno oblikovanje **skupnosti in (so)delovanje v njej**, zato je na učečem se, da razvija svoje komunikacijske in jezikovne zmožnosti na način, da oblikuje in ohranja **spoštljive, nekonfliktne, sodelovalne** medsebojne odnose in **argumentativno** predstavlja ali zagovarja svoja **stališča, čustva, mnenja** ...

Vir: Izhodišča za umeščanje SC v UN in KZ, str. 7

Kaj je strokovni jezik?

- Strokovni jezik je zbir vseh oblik **specializiranega izražanja**, tipičnega za stroke, znanosti, vede, področja in dejavnosti, ki vključujejo posebno znanje in pri katerih je mogoče razlikovati med laiki in strokovnjaki (Vintar, 2008).
- Za posamezni strokovni jezik je značilna uporaba določenih **strokovnih terminov** in prevladujoča uporaba **določenih sintaktičnih struktur** (Beese idr., 2014).
- Znanje strokovnega jezika (**strokovna pismenost**) pomeni razumevanje in tvorjenje **strokovnih besedil** določenega strokovnega (disciplinarnega, znanstvenega, predmetnega) področja (Pavlič Škerjanc, 2015).

Kaj je besedilo?

Lat. textus = tkanina

Besedilo je **organizirana celota jezikovnih znakov**, ki ima **pomen** in je namenjena **sporazumevanju**.

Ključne značilnosti besedila:

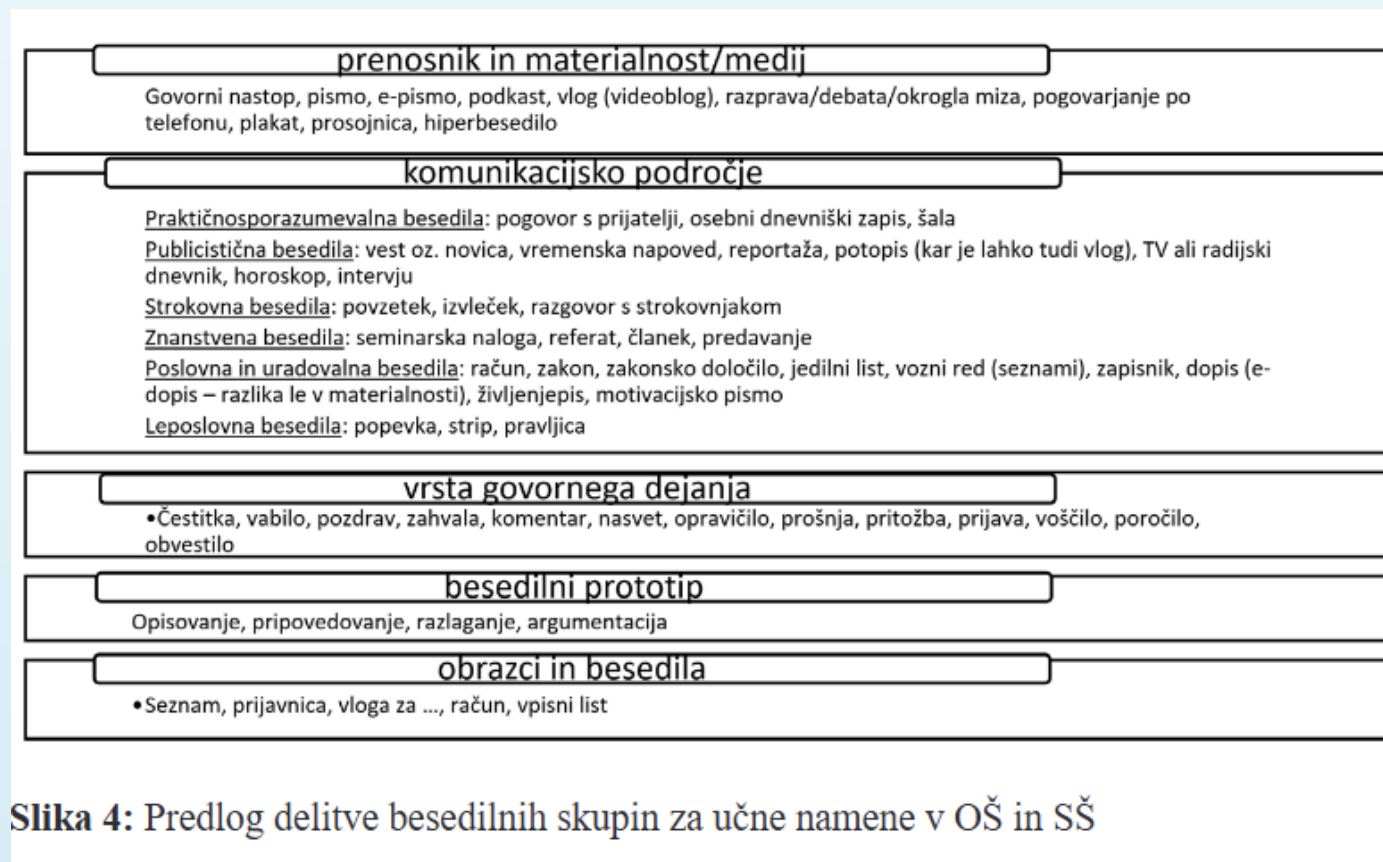
- **Koherenca**: vsebinska povezanost – misli se logično povezujejo.
- **Kohezija**: skladenjska povezanost – stavki so ustrezno tvorjeni s pomočjo jezikovnih (slovničnih) sredstev (vrstni red v stavku, uporaba veznikov, zaimkov ipd.)
- **Namen**: opisovanje, argumentacija, pripovedovanje, razlaganje, prepričevanje
- **Oblika**: pisna, govorjena

Je številčno merilo besedilo?

Kaj so vrste in skupine besedil?

Kategorizacija v vrste in skupine besedil poteka po različnih kriterijih, glede na:

- **funkcijo (namen):** informativna, pripovedna, opisna, razlagalna argumentativna, regulativna.
- **obliko:** pisna, govornjena
- **področje uporabe:** strokovna besedila, poljudna, umetnostna
- **strukturo:** linearna in nelinearna besedila (grafi, tabele, sheme, hipertekst)
- **medij:** tiskana, digitalna

Slika 4: Predlog delitve besedilnih skupin za učne namene v OŠ in SŠ

Vir: Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 45–60. <https://journals.uni-lj.si/jezikinslovstvo/article/view/18374/16367>

Nekatere značilnosti (fizično) geografskega strokovnega jezika

Natančnost in nedvoumnost

- Strokovni jezik mora biti **jasen in eksakten**, da ne pride do napačnih interpretacij.
- Uporabljajo se **standardizirani izrazi** (npr. meter, koncentracija, rodnost).
- Mnoga poimenovanja izhajajo iz **latinskih** (*albedo*, *sediment*, *Alpidi*, *subdukcija*) **ali grških izrazov** (npr. *piroklast*, *izohieta*, *ekotop*).

Terminološka doslednost

- Pomembna je **dosledna uporaba terminov**, ki so pogosto opredeljeni v strokovnih priročnikih ali standardih (npr. IUPAC nomenklatura).

Objektivnost in nevtralnost

- Jezik je **neoseben**, brez čustvenih izrazov ali subjektivnih mnenj (rjave prsti nastajajo v zmernem pasu; razlikujemo tri vrste kapitala: finančni, fizični in družbeni...).
- Pogosto je tudi **vrednotenje** procesov in dogajanj (slabo, dobro, pozitivno, negativno, slabosti, prednosti ...)

Zgoščenost in ekonomičnost izražanja

- Informacije so pogosto podane **zgoščeno**, brez odvečnih besed (Ogljikova kislina povzroči raztapljanje apnenca. Več je raztopljenega kalcijevega hidrogenkarbonata, bolj trda je voda. $\text{CaCO}_3 + \text{H}_2\text{CO}_3 \rightarrow \text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$).

Uporaba grafov, tabel, shem in modelov

- Poleg besedila se pogosto uporabljajo **vizualni elementi**, ki podpirajo razlago (npr. klimogrami, preglednice, kartodiagrami ...).

Zlasti v fizični geografiji uporaba simbolov in formul

- Namesto besed se pogosto uporabljajo **kemijski simboli** (npr. NaCl, H₂O) in **reakcijske enačbe**.

Značilnosti družboslovnih strokovnih besedil

Znanje podano skoraj izključno prek **jezikovnega koda** (in ne simbolnega).

Uporaba strokovne terminologije

- Besedila vsebujejo **natančno opredeljene pojme** (npr. *evtrofikacija, litoralizacija, konurbacija*).
- Pogosto se pojavljajo **definicije** in razlage pojmov.

Analitičnost in argumentativnost

- Besedila ne podajajo zgolj dejstev, temveč jih **razlagajo, interpretirajo in povezujejo**.
- Pogosta je **argumentacija** (navajanje razlogov, dokazov, primerov).

Logična in jasna struktura

- Uvod (predstavitev teme, ciljev).
- Jedro (razlaga, analiza, primeri).
- Zaključek (povzetek, sklepi).
- Uporaba **povezovalnih izrazov** (npr. *zato, vendar, posledično*).

Kompleksnost jezika

- Daljši, večstavčni zapisi.
- Pogosta raba **abstraktnih pojmov** in **konceptov** (npr. neokolonializem, etnija).

Uporaba vizualnih prikazov

- Del besedila so slikovni in grafični prikazi (npr. slike mest, pokrajin, zemljevidi idr.).

Objektivnost in nevtralnost

- Pisec se izogiba čustvenemu jeziku in subjektivnim ocenam.
- V ospredju so **dejstva, teorije, interpretacije**, podprte z viri.

Sklicevanje na vire

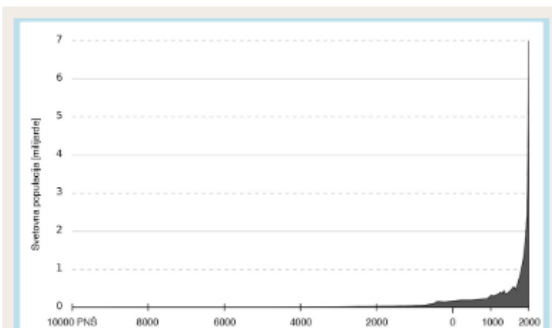
- Pogosta raba **citiranja** (avtorji, letnice, dela).
- Uporaba **referenc** in **opomb**.

Primer besedila

Število prebivalcev

Na svetovnem spletu poišči trenutno aktualne podatke o številu prebivalcev. V pomoč ti bo iskalni kriterij »world population clock«.

Število prebivalcev nekega območja je v osnovi odvisno od **naravnega gibanja števila prebivalcev in selitev**. Naravno gibanje števila prebivalcev je odvisno od rodnosti in umrljivosti (ter posledično naravnega prirastka), na število prebivalcev pa vplivajo tudi odselitve in priselitve.

Demografska eksplozija

Hitra rast števila prebivalcev je sodobnejši pojav, saj se je število ljudi začelo bistveno hitreje povečevati šele v 20. stoletju. Leta 2001 je bilo na Zemlji več kot 6 milijard ljudi, leta 2011 (konec oktobra) pa že več kot 7 milijard. Projekcije kažejo, da naj bi se število prebivalcev do leta 2050 povečalo na 10 milijard. Taki hitri rasti prebivalstva pravimo **demografska eksplozija**.

Naravno gibanje števila prebivalcev

Rodnost ali **nataliteta** je število živorojenih otrok na 1000 prebivalcev v enem letu na nekem območju. Izražena je v ‰. Najvišja povprečna rodnost na svetu je v Afriki, Južni Aziji ter Srednji in Južni Ameriki. V razvitih državah se rodnost giblje večinoma med 10 in 15 ‰, v Afriki presega 40 ‰, v Aziji je okrog 25 ‰. Podatki za Slovenijo kažejo, da je stopnja rodnosti okrog 10 ‰. Na stopnjo rodnosti vplivajo gospodarska razvitost, prevladujoča verska usmerjenost in tradicija. Na število rojstev lahko vpliva tudi politika države, ki lahko rojstva zavira (Kitajska, Indija) ali spodbuja (evropske države). Najvišja rodnost je v gospodarsko najmanj razvitih državah, najnižja pa v gospodarsko visoko razvitih državah.

Vir: Geografija 1, i-učbenik za geografijo v 1. letniku gimnazij, [povezava](#)

- Uporaba strokovne terminologije
- Analitičnost in argumentativnost
- Logična in jasna struktura
- Kompleksnost jezika
- Uporaba vizualnih prikazov
- Objektivnost in nevtralnost
- Sklicevanje na vire

Tehnike jezikovne podpore:

- razlaga novega koncepta s pomočjo pojmovnih shem oz. miselnega vzorca,
- osredinjenje na posamezne besede za razvoj metajezika,
- priprava in razlaga bogatih primerov,
- sočasno z učenci biti pozorni na posamezne vidike/lastnosti rabe jezika,
- poudarjanje jezikovnih vzorcev za specifične kognitivno-jezikovne funkcije (npr. opredeli, opiši, pojasni, vrednoti, argumentiraj),
- nudenje besedilnih modelov za ustno ali pisno izražanje v zvezi z učno temo,
- analiza besedila na ravni besed, stavkov in celotnega besedila (elementi),
- raziskovanje predstav učencev s pomočjo vprašanj, beleženje njihove interpretacije in oporekanje njihovim mnenjem,
- uporaba različnih načinov predstavljanja idej in konceptov (npr. slikovno gradivo, diagrami, organizatorji, označevanje, različni mediji in tehnologije),
- dajanje povratne informacije, ki pripomore k izboljšanju predmetne pismenosti.

Razvoj digitalnih kompetenc pri pouku geografije

Digitalna kompetentnost

Pomen razvoja digitalnih kompetenc

Digitalne kompetence presegajo osnovno tehnično znanje in so ključne za kritično vrednotenje podatkov, odpornost proti dezinformacijam, za digitalno ustvarjalnost, varovanje zasebnosti in digitalne identitete ter kompetentno in etično uporabo umetne inteligence.

Vključevanje v učni proces

Digitalne kompetence so vključene v cilje ali didaktična priporočila vseh predmetov v osnovnih in srednjih šolah.

Vloga učiteljev

Učitelji igrajo **ključno** vlogo pri razvoju digitalnih kompetenc učencev s sistematičnim in usklajenim načrtovanjem dejavnosti pri pouku.

Spremembe so edina stalnica

Ker se vpliv tehnologije na posameznika in družbo hitro spreminja, je nujno vsako leto aktualizirati razvijanje digitalnih kompetenc ter prilagajati dejavnosti novim generacijam učencev in trendom.

Načrtovanje in izvedba razvoja digitalnih kompetenc

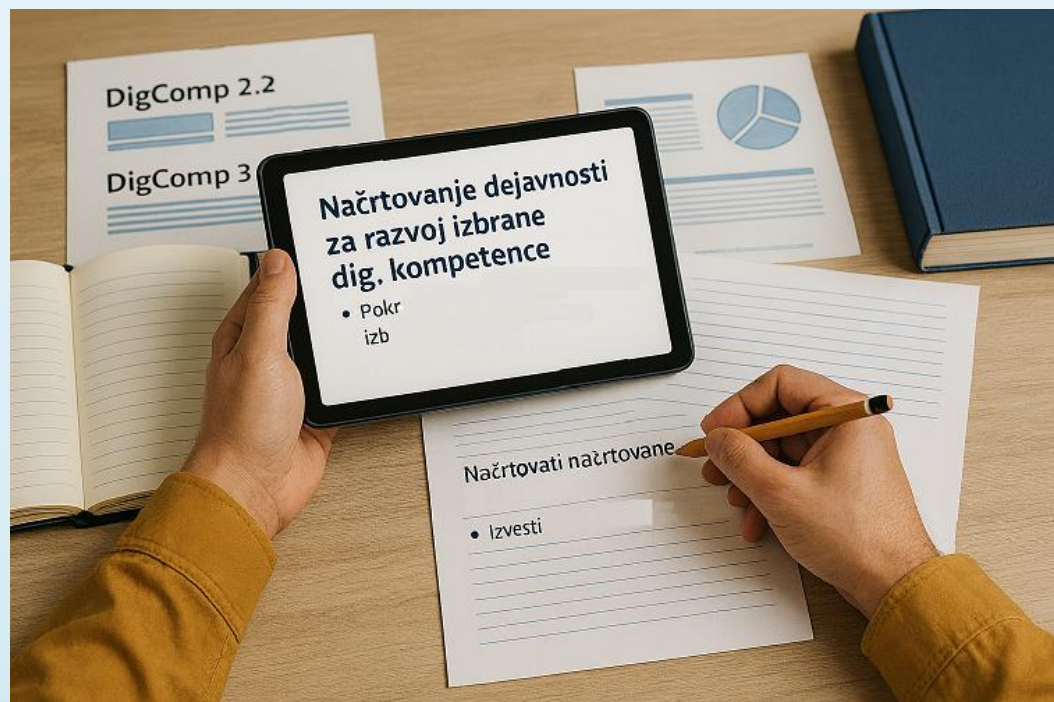
KUP

Letna priprava

V letni pripravi naredimo načrt sistematičnega razvoja vseh digitalnih kompetenc, ki so vključene v učni načrt. Seznam vseh kompetenc za predmete najdemo na naslednjih povezavah: [OŠ](#), [gimnazija](#), [poklicne in strokovne šole](#)

Načrtovanje razvoja ene digitalne kompetence

1. V okvirju [DigComp 2.2](#) ali [DigComp 3.0](#) poiščemo opis izbrane digitalne kompetence, ki temelji na opisu znanja, veščin ter stališč. V DigComp 3.0 so navedeni učni izidi za posamezno kompetenco.
2. Načrtujemo dejavnosti za razvoj izbrane dig. Kompetence:
 - Preverimo predznanja učencev.
 - Izberemo ustrezno temo iz učnega načrta, v katero vključimo razvoj izbrane digitalne kompetence.
 - Načrtujemo dejavnosti za razvoj znanj, veščin in stališč za izbrano kompetenco pri izbrani temi.
 - Izvedemo načrtovane dejavnosti in preverimo napredek učencev.

4. DIGITALNA KOMPETENTNOST

Ključni cilji s področja digitalna kompetentnost

1. INFORMACIJSKA PISMENOST	1. Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
	2. Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
	3. Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.
2. KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE	1. Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
	2. Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov in avtorstva.
	3. Državlansko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese in s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
	4. Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
	5. Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem in pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
	6. Upravljanje z digitalno identiteto	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.
3. IZDELOVANJE DIGITALNIH VSEBIN	1. Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
	2. Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
	3. Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
	4. Programiranje	4.3.3.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.
4. VARNOST	1. Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno: svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
	2. Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
	3. Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
	4. Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.
5. REŠEVANJE PROBLEMOV	1. Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
	2. Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
	3. Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
	4. Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

Primeri uporabe

Kompetenca	Podpodročje	Ključni cilj	Primer uporabe
2. Komunikacija in sodelovanje	Upravljanje z digitalno tehnologijo	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, je sposoben varovati lasten ugled, ravnati s podatki, ki jih proizvede z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.	Učenec ustvari digitalno identiteto npr. v aplikacijah, ki omogočajo dostop inin prepozna primere ustreznega in neustreznega ravnanja in utemelji svojo presojo.
4. Varnost	Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.	Učenec razume pomen o trajnosti digitalnih tehnologij in jih razume kot njegov del, ki imajo različne vplive tako na družbo kot okolje.
5. Reševanje problemov	Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1	Učenec Načrtuje in izvede statistično raziskavo, rezultate kritično analizira in jih predstavi na najustreznejši način

2.6 UPRAVLJANJE DIGITALNE IDENTITETE

Ustvarjanje in upravljanje ene ali več digitalnih identitet, varovanje lastnega ugleda, delo s podatki, ki jih ustvarimo z uporabo različnih digitalnih orodij in storitev ter v različnih digitalnih okoljih.

4.4 VARSTVO OKOLJA

Zavedanje vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

5.3 USTVARJALNA UPORABA DIGITALNE TEHNOLOGIJE

Uporaba digitalnih orodij in tehnologij za ustvarjanje znanja ter za uvajanje novosti v postopke in proizvode. Posamična in skupinska uporaba kognitivnih procesov za lažje razumevanje in razreševanje konceptualnih problemov in problemskih situacij v digitalnih okoljih.

2. triletje

SREDNJA RAVEN

3

Pri samostojnem reševanju enostavnih problemov znam:

- **ločiti** med različnimi jasno opredeljenimi in običajnimi digitalnimi identitetami,
- **pojasniti jasno opredeljene in običajne** načine varovanja svojega ugleda na spletu,
- **opisati jasno opredeljene** podatke, ki jih **po navadi** ustvarjam z uporabo digitalnih orodij in storitev v digitalnih okoljih.

4

Samostojno, skladno s svojimi potrebami, znam pri reševanju jasno opredeljenih in neobičajnih problemov:

- **prikazati** različne specifične digitalne identitete,
- **razpravljati o specifičnih** načinih varovanja svojega ugleda na spletu,
- **delati** s podatki, ki jih ustvarim z uporabo digitalnih orodij ali storitev v digitalnih okoljih.

3. triletje

SREDNJA

4

Samostojno, skladno s svojimi potrebami, znam pri reševanju jasno opredeljenih in neobičajnih problemov:

- **razpravljati** o načinih varstva okolja pred vplivi digitalnih tehnologij in njihove uporabe.

3. triletje

OSNOVNA

2

Na osnovni ravni znam samostojno in ob primerni podpori, kadar je to potrebno:

- **prepoznati preprosta** digitalna orodja in tehnologije, ki jih je mogoče uporabiti za ustvarjanje znanja ter za uvajanje novosti v postopke in proizvode,
- posamično in skupinsko **uporabiti preproste** kognitivne procese ter si tako pomagati pri razumevanju in reševanju **preprostih** konceptualnih problemov in problemskih situacij v digitalnih okoljih.

3. triletje

Digitalne kompetence so ena ključnih spretnosti 21. stoletja, ki jih učitelji geografije lahko sistematično razvijajo pri učencih.

Geografija kot predmet ponuja izjemne možnosti za uporabo digitalnih orodij, saj povezuje:

- prostorske podatke,
- vizualizacijo,
- analizo in
- interpretacijo informacij.

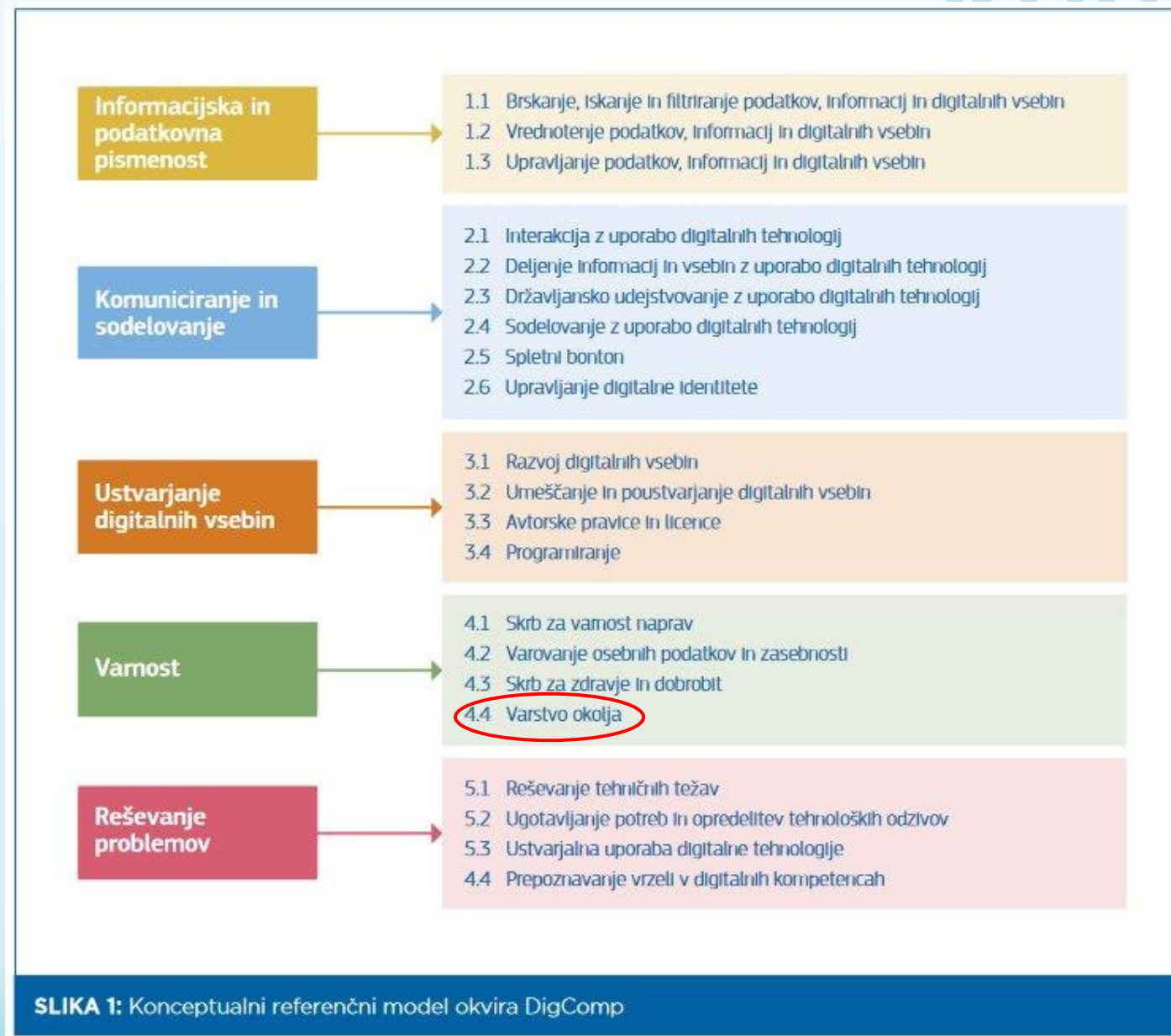
Razvoj digitalnih kompetenc pri geografiji temelji na naslednjih področjih:

- Uporaba digitalnih virov in orodij (GIS, Google Earth; Google Earth, ArcGIS Online, QGIS. satelitski posnetki (NASA, Copernicus), Excel, Google Sheets, Canva, Tableau)
- Kritično vrednotenje digitalnih informacij
- Digitalna komunikacija in sodelovanje
- Ustvarjanje digitalnih vsebin
- Razumevanje varnosti in etike

Umeščanje digitalnih kompetenc v UN OŠ predmet geografija

OKVIR DigComp 2.2

Načrtovanje dejavnosti za razvoj digitalnih kompetenc

Osnova:

- Učni načrt predmeta
- UDO ali UDG model
- DigComp 2.2

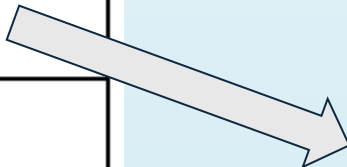
Razvijanje digitalnih kompetenc in UDO model v IP 5.0

GEO - 8. ali 9. razred

Primer pripravila: Melita Vidovič in Radovan Krajnc

GEO - Geografija v OŠ

Triletje	DK	Opis	Raven
2	2.6	Upravljanje z digitalno identiteto	3
3	2.6	Upravljanje z digitalno identiteto	4
3	4.4	Varovanje okolja	4
3	5.3	Ustvarjalna uporaba digitalnih tehnologij	2

Zavedanje vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje

Učni načrt za GEO v OŠ

cilj:

O: učenec krepi zavedanje, da so naravni viri omejeni in je potrebno z njimi skrbno ravnati.

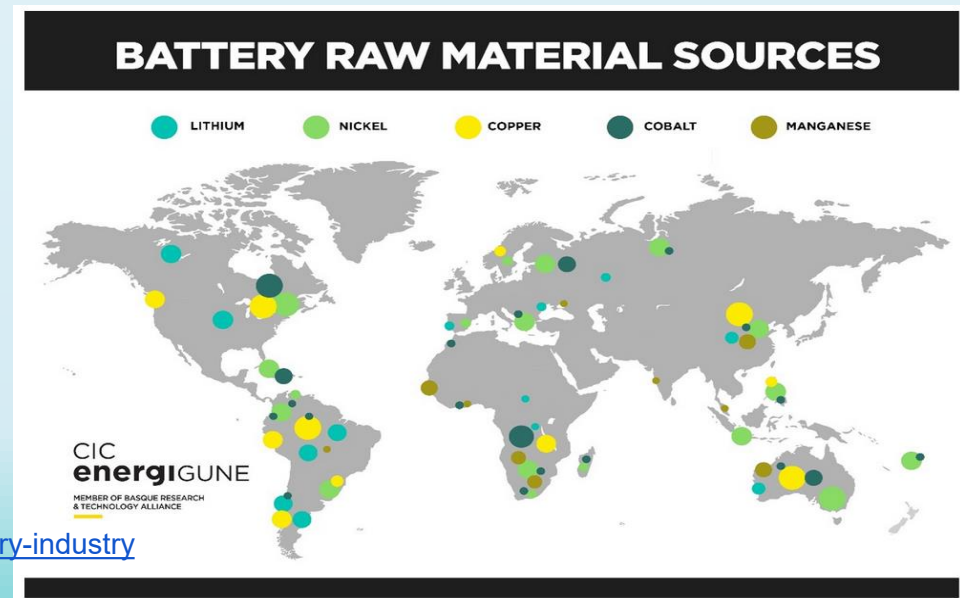
 I2.3.1.2| 4.4.4.1|

3. SKLOP • RAVEN KOMPETENTNOSTI

OSNOVNA RAVEN	1	Na osnovni ravni in ob podpori drugih znam:	<ul style="list-style-type: none">• prepoznati preproste vplive digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.
	2	Na osnovni ravni znam samostojno in ob primerni podpori, kadar je to potrebno:	<ul style="list-style-type: none">• prepoznati preproste vplive digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.
SREDNJA RAVEN	3	Pri samostojnem reševanju enostavnih problemov znam:	<ul style="list-style-type: none">• navesti jasno opredeljene in običajne vplive digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.
	4	Samostojno, skladno s svojimi potrebami, znam pri reševanju jasno opredeljenih in neobičajnih problemov:	<ul style="list-style-type: none">• razpravljati o načinih varstva okolja pred vplivi digitalnih tehnologij in njihove uporabe.

a) Namen dejavnosti: zavedanje, da proizvodnja digitalnih naprav in baterij onesnažuje okolje:

1. Razprava: Iz katerih materialov in elementov so zgrajene digitalne naprave (učenci iščejo/googljajo sestavne elemente naprav).
2. Poiščejo največje proizvajalke teh dragih kovin - gospodarska karta sveta (ključne besede: world map and production of raw materials for mobile phones).

Bolivijsko slano jezero polno litija (Salar de Uyuni: <https://daily.jstor.org/salar-de-uyuni/>)

Power, M., & Cuttica, F. (2010). THE SOLUTION: Bolivia's Lithium Dreams. *The Virginia Quarterly Review*, 86(4), 4–23. <http://www.jstor.org/stable/26446856>

Učitelj na osnovi spletnih virov in fotografij učencem predstavi posledice proizvodnje osnovnih elementov za elektronske naprave na okolje (onesnaženost vode in tal, zmanjšanje biodiverzitete, itd.)

The long read

The curse of 'white oil': electric vehicles' dirty secret

📍 Brine pools and processing areas of the Rockwood lithium plant on the Atacama salt flat, Chile. Photograph: Iván Alvarado/Reuters

Vir: <https://www.theguardian.com/news/2020/dec/08/the-curse-of-white-oil-electric-vehicles-dirty-secret-lithium>

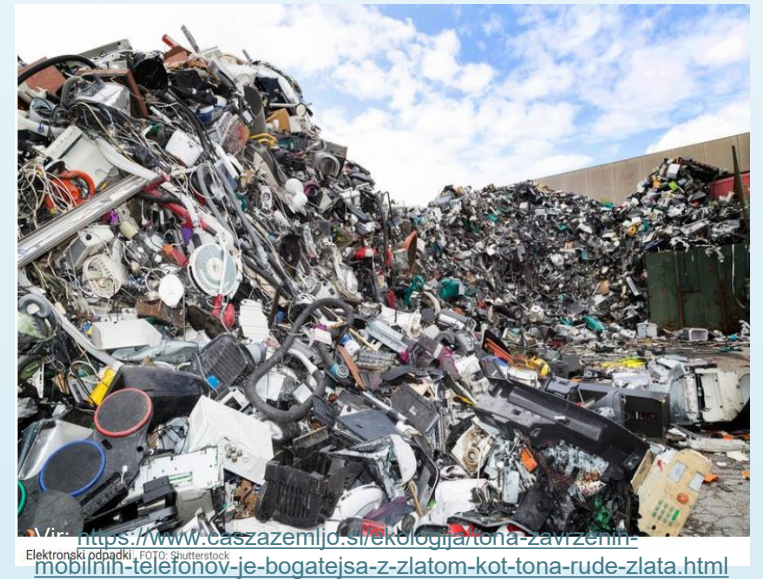

Učitelj predstavi učencem delovne in življenjske pogoje ljudi, ki živijo in delajo na območjih, v lasti tujih korporacij (npr. ZDA, Kitajska, ...). Običajno delavci delajo brez varovanja, zaščite, pravic, veliko je otroške dela, plačila so mizerna, ni okoljske zakonodaje na državnem nivoju, ipd.

b) Namen dejavnosti: zavedanje, da odlaganje odsluženih digitalnih naprav močno onesnažuje okolje

Zavedanje planetarnih omejitev je ključno za delovanje v smeri trajnostnega razvoja in posledično nujni del vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj. Paradigma trajnostnega razvoja zahteva, da se socialno-ekonomski napredek dosega v okviru nosilnih zmogljivosti okolja, ki pa jih v zadnjih desetletjih človeštvo presega z izčrpavanjem naravnih virov in onesnaževanjem okolja.

Vir: [N. Bobovnik in K. Vintar Mally, Sodobna pedagogika, 2023](#)

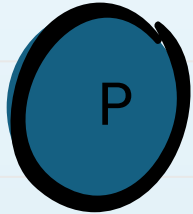
'Tona zavrženih mobilnih telefonov je bogatejša z zlatom kot tona rude zlata'

STA, K.H. / 14.10.2021, 21:42

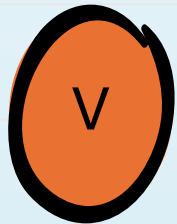

- Iz prispevka učitelj načrtuje razpravo z učenci o varovanju okolja in recikliranju odsluženih naprav (zaradi omejenih količin naravnih virov).
- Učenci z iskalniki iščejo lokacije za odlaganje odsluženih elektronskih naprav.
<https://svetkapitala.delo.si/ikonomija/kaj-se-zgodi-z-odsluzenimi-elektronskimi-napravami/>
- Izdelava plakata z lokacijami zbirnih centrov po Sloveniji, kamor se lahko prinese odslužene aparate ali pa učenci poiščejo trgovine v bližnji okolici kamor lahko prav tako prinesejo odslužene naprave.

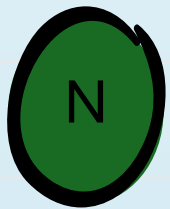
Poziv ChatGPT za načrtovanje dejavnosti učencev

- Sem učitelj geografije in želim razvijati digitalno kompetenco učencev 4.4 Varstvo okolja iz modela DigComp 2.2. Želim, da se učenci po učni uri zavedajo vplivov na okolje, ki jih povzroča proizvodnja digitalnih naprav in baterij (npr. onesnaževanje in strupeni stranski proizvodi, poraba energije). Zavedajo se naj tudi, da je treba te naprave po koncu njihove življenjske dobe ustrezno odložiti, da se čim bolj omeji njihov vpliv na okolje in da se omogoči ponovna uporaba dragih sestavnih delov in naravnih virov. Na voljo imam dve šolski uri.

- Ti si strokovnjak za področje digitalnih kompetence in varovanje okolja ter strokovnjak za načrtovanje dejavnosti pri pouku.

- Pripravi načrt dejavnosti učitelja in učencev za dve šolski uri. Predlog pripravi v tabeli. V prvem stolpcu naj bo zapisano trajanje v minutah, v drugem stolpcu dejavnost učitelja in v tretjem stolpcu dejavnost učencev.

The video player displays a title slide with a black background. On the left, there is a stylized graphic of a tree with orange branches and several green circular nodes. To the right of the graphic, the text "Inovativna pedagogika 5.0" is written in a green, serif font. Below the video frame, the player controls show a progress bar at 0:03 / 15:43, a volume icon, a play button, and a 1x speed setting. The video title "Razvoj dig. kompetence 4.4 Varstvo okolja pri GEO" is displayed below the controls, along with "90 ogledov" (90 views) and icons for navigation, sharing, and a warning sign.

Inovativna pedagogika 5.0

Razvoj dig. kompetence 4.4 Varstvo okolja pri GEO

90 ogledov

<https://video.arnes.si/watch/rvt4sm94c207>

Primer iz prakse: Matej Matkovič

Predavanje: dr. Tatjana Kikec

Podjetnostne kompetence pri geografiji

Podjetnostna kompetenca

KUP

PODJETNOST

Sposobnost reševanja avtentičnih problemov z namenom ustvarjanja vrednosti za druge

Zmožnost spreminjanja idej v dejanja

- Nenehno opazovanje okolja,
- prepoznavanje priložnosti iz različnih situacij in virov – ideje, potrebe ...,
- iskanje in razvrščanje virov ter izvedba aktivnosti za preverjanje potencialnih priložnosti,
- ustvarjanje vrednosti za druge.

PODJETNIŠTVO

Kariera posameznika

- Ustvarjanje rešitev pretvoriti v karierno pot.
- Zagon komercialnega podjetniškega projekta.

Razvijanje podjetnostne kompetence – predlogi za izvedbo pouka:

KUP

- 1. Odprti in avtentični izzivi:** Učenci identificirajo problem v svojem okolju, zanj pripravijo nabor rešitev ter jih po vnaprej pripravljenih kriterijih vrednotijo, tako da lahko izberejo eno možno rešitev, ki jo nato razvijejo in preizkusijo. To jih uči prepoznavanja priložnosti in iskanja inovativnih rešitev.
- 2. Spodbujanje kritičnega mišljenja:** Učence spodbujamo k postavljanju vprašanj, analiziranju informacij ter iskanju novih idej in perspektiv. To pripomore pri razvoju sposobnosti prepoznavanja priložnosti in ocenjevanju njihovega potenciala.
- 3. Krepitev samoiniciativnosti:** Učence spodbujamo k samostojnemu razmišljanju in delovanju. To lahko vključuje projekte, kjer morajo npr. prevzeti vodenje, razviti načrte in delovati aktivno.
- 4. Povezovanje z okoljem:** Sodelovanje s strokovnjaki, mentorji in lokalnimi podjetji, kar omogoča učencem vpogled v avtentično okolje ter razvijanje praktičnih spretnosti in poznavanje potencialnih karier.
- 5. Krepitev komunikacijskih spretnosti:** Učencem omogočimo priložnosti nastopanja, pogajanja in argumentiranega prepričevanja.
- 6. Podpora eksperimentiranju in spodbujanje tveganja:** Učenci bi se morali naučiti, da so neuspehi del procesa učenja in da je pomembno vztrajati in se učiti iz napak. To spodbuja ustvarjalnost in inovativnost.
- 7. Ustvarjanje okolja za sodelovanje in timsko delo:** Učenci bi morali imeti priložnost sodelovati v skupinskih projektih, kjer se učijo delati v ekipi, izmenjavati ideje in reševati probleme skupaj.

5. PODJETNOST

Ključni cilji s področja podjetnost

1. ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI	1. Odkrivanje priložnosti ●●	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.
	2. Ustvarjalnost in inovativnost ●●●●	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
	3. Vizija ●●	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
	4. Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
	5. Etično in trajnostno razmišljanje ●	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev in ravnanj na skupnost in okolje.
2. VIRI	1. Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
	2. Motiviranost in vztrajnost ●●	5.2.2.1 Je pozitivno naraven, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
	3. Vključevanje virov ●	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialne, nematerialne in digitalne), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, ob upoštevanju učinkovite izrabe lastnega časa in finančnih sredstev.
	4. Vključevanje človeških virov ●	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka ...) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
	5. Finančna pismenost ●●	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.
3. K DEJANJEM	1. Prevzemanje pobude ●●●●●●●●	5.3.1.1 Sodeluje in spodbuja pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
	2. Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
	3. Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
	4. Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
	5. Izkustveno učenje ●●●●●●●●	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.

Podjetnostne kompetence pri geografiji

Podjetnost je, ko delujete glede na priložnosti in ideje in jih spreminjate v vrednost za druge. Vrednost je lahko finančna, kulturna ali socialna.

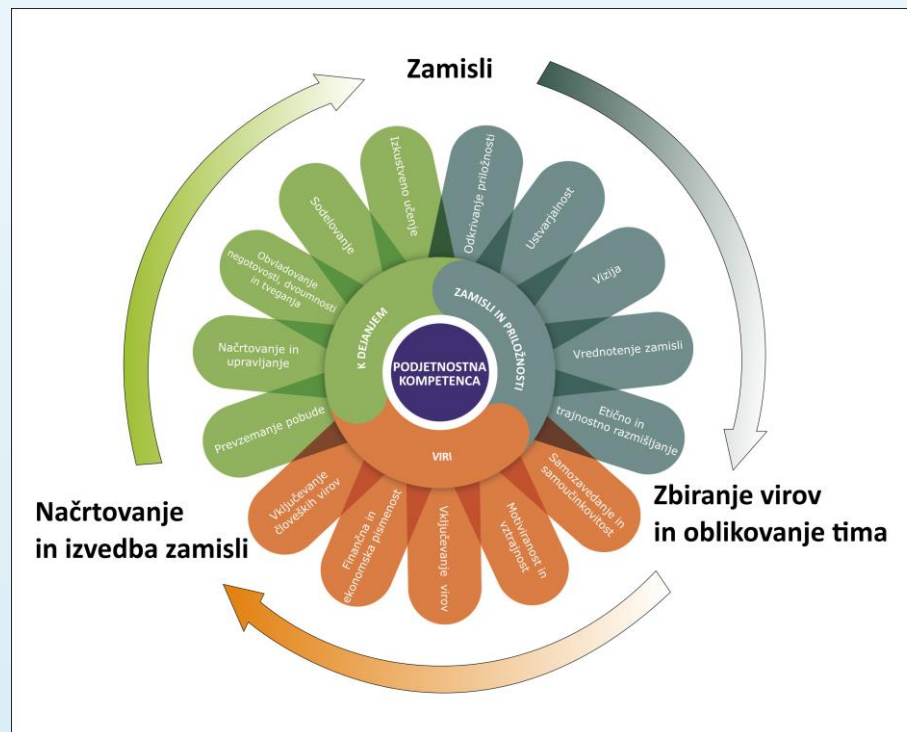
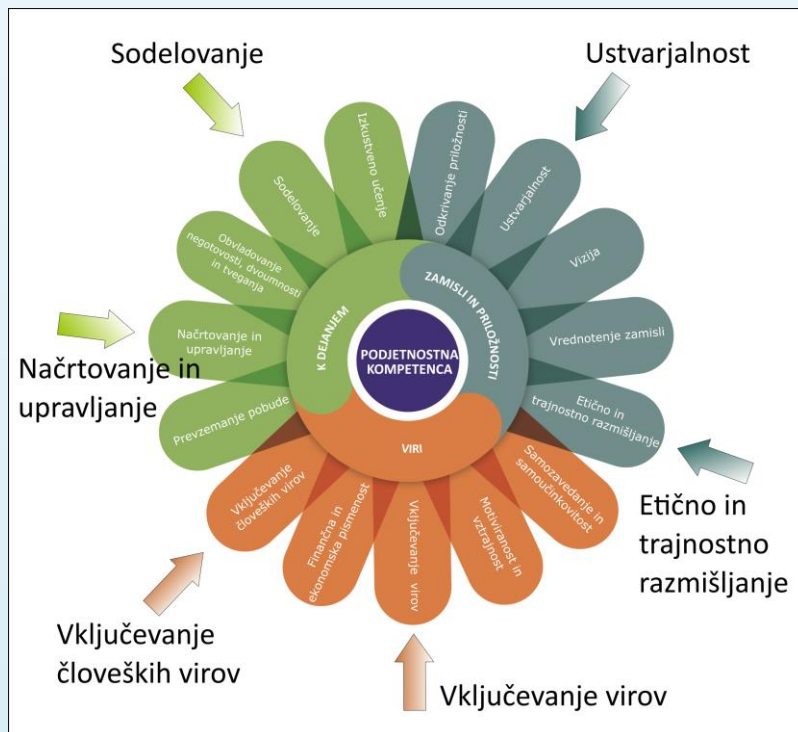
Za kaj gre?

- Omogočiti takšen pouk, da se lahko učenci podjetno učijo, obnašajo in delajo.
- Pri tem mora biti učitelj podjeten, učenci pa morajo imeti priložnosti, da v učnih situacijah razvijajo podjetnostno kompetenco.
- To pomeni, da gre za učne situacije, da lahko učenci razvijajo ustvarjalnost, delajo z namenom in vizijo, da lahko preizkušajo zamisli, da lahko opazijo priložnosti, kjer lahko znanje ali veščine uporabijo, da lahko etično in trajnostno razmišljajo.
- Pri tem se zavedajo svojih močnih in šibkih področij, so pripravljene vložiti napor za doseg nekega cilja, da znajo nekaj narediti timsko, da znajo oceniti finančne učinke neke aktivnosti idr.
- Dobro je, če lahko poučevanje iz akademske sfere preide v konkretno aktivnost, še bolje, če gre za povezavo z lokalno ali širšo skupnostjo.
- Učencem mora biti dovoljeno, da ideje preizkušajo, da se učijo z izkušnjami (z napakami in uspešnimi rešitvami), da se znajo spoprijeti s tveganjem in iskanjem alternativnih možnosti ipd.

Dva načina razvijanja podjetnostnih kompetenc

KUP

Dva načina razvijanja podjetnostnih kompetenc

Ni enega modela ali enotnega pristopa; pomembno je, da imajo dijaki kar največ priložnosti razvijanja podjetnostnih kompetenc na različne načine.

Kako so razumeli podjetnost pred 20 leti – kaj se je spremenilo in koliko (Ali se je?)

Kakšne učence želimo?

- Da uravnavajo svoje odzive.
- Da se konstruktivno spoprijemajo z izzivi.
- Da presegajo odlašanje za trajnejše učinke.
- Da se učijo iz napak in prenesejo poraz.
- Da zaupajo v svoje zmožnosti.
- Da živijo zdravo in zmorejo reči ne odvisnostim.
- Da so odgovorni in samostojni.
- Da sprejemajo razlike.
- Da so spoštljivi in rahločutni.
- Da znajo reševati konflikte.
- Da si nudijo podporo in pomoč ipd.

Danes?

Kakšne učitelje si želijo učenci/dijaki?

Avsenak, P., Podjed, V., Vidmar E. in Kranjc, T. (1998). *Podjetno v svet geografije*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Arnejčič Munda, P., Babič, D., Blažič, L., Klasinc, M., Kranjc, J., Marolt, R., Mlakar, M., Plej, H., Praprotnik, M., Ristič, R., Župan, E., Žust, J. (2000). *Podjetno v svet poklicnega izobraževanja*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje. <https://cpi.si/wp-content/uploads/2020/08/Podjetno-v-svet.pdf>

Projektni
krog

Danes?

Tradicionalno poučevanje	"Podjetnostno" poučevanje
usmerjeno v vsebino	usmerjeno v proces
učitelj vodi, nadzira učenje	dijak nadzira svoje učenje
učitelj mojster, predavatelj, izvedenec	učitelj je usmerjevalec učnega procesa
"znati to"	"znati kako"
pasivni odzivi dijakov	sodelovanje in razvijanje znanja
programirane učne ure	prilagodljive učne ure
vnaprej postavljeni cilji	cilje uskladijo po pogajanju ali razpravi
poudarek na teoretičnem znanju	poudarek na povezavi teorije s prakso
en sam - izoliran - učni predmet	medpredmetne - problemsko postavljene - povezave
strah pred napakami	učenje iz napak
nezmotljiv učitelj	učitelj se uči
omejen učni učinek - nekaj dni	učenje za življenje
učenje za ocene	učenje kot notranja potreba
pouk standardiziran, programiran	pouk, prilagodljiv osebostnemu razvoju posameznega dijaka

Danes?

Kompetenca	Podpodročje	Ključni cilj	Primer uporabe
1. Zamisli in priložnosti	Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zse in za druge.	Učenec z opazovanjem domače pokrajine, delovanjem ljudi v njej in organizacijo družbe in prostora dijak prepozna različne probleme, ki bi jih bilo potrebo rešiti (ali izboljšati) npr. s preučitvijo možnosti za samooskrbo z energijskimi viri (elektriko, toploto), preučitvijo možnosti za postavitev učne poti, revitalizacije delov mesta, možnosti za urejanje mestnih vrtov za namen samooskrbe ipd.).
	Vizija	5.1.3.1 Učenec oblikuje podobo zelene prihodnosti in vključuje odgovora na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti in kakšen želi postati.	Učenec našteje primere v vsakdanjem življenju, kjer lahko praktično uporabi geografsko znanje.
	Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Učenec po lastnih kriterijih izbere rešitev z namenom ustvarjanja najvišje možne dodane vrednosti.	Učenec oblikuje, analizira in vrednoti svoje in drugo mnenje ter pri tem oblikuje in uporablja ustrezne kriterije (zglede: meni, da gradnja vetrnih elektrarn v Sloveniji ne bi bistveno vplivala na količino proizvedene električne energije (iz obnovljivih virov oz. vse energije)). Dijak za razlago, vrednotenje, primerjanje in razvrščanje geografskih pojavov in procesov oblikuje enega ali več kriterijev in jih uporablja (zglede: pojasni, da je gostota poselitve odvisna od različnih dejavnikov: oddaljenost od morja (obale), nadmorske višine, prometnih poti, energijskih virov, politične ureditve države ipd.).

Primeri uporabe

2. Viri	Motiviranost in vztrajnost	5.2.1.1 Je pozitivno naravnani,	Učenec se zaveda, da mnoge probleme v lokalnem ali širšem okolju ni možno na hitro in enostavno rešiti, ampak je potrebna daljše in usmerjeno prizadevanje.
	Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva potrebna za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja ob upoštevanju učinkovite izrabe lastnega časa in finančnih sredstev.	Učenec išče, izbira in vrednoti vire glede na namen uporabe in jih ustrezno navaja (zglede: samostojno preuči izbran geografski problem (npr. pojavljanje tujerodnih rastlin ali živali) na izbranem območju, napiše poročilo in ga predstavi).
	Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive.	Učenec se zaveda in pozna načine delovanja proizvodnih, trgovskih in dobavnih verig, ki ponujajo poceni potrošniško blago in držav v razvoju.
	Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.	Učenec reši zadano nalogo (s področja ...) ali opravi terensko s sodelovanjem oz. vključevanjem sošolcev.

Kompetenca	Podpodročje	Ključni cilj	Primer uporabe
5. K dejanjem	Prezemanje pobude	5.3.1.1.Sodeluje in spodbuja pri reševanju izzivov , pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.	<p>Učenec razvija inovativnost, voljo do pobud ter zmožnost dejavnega delovanja in pozitivnega odziva na prostorske spremembe (v domači pokrajini in širše).</p> <p>Učenec pridobiva osnovni vpogled in veščine načrtovanja razvoja v pokrajini ter njegovo izvedbo.</p> <p>Učenec opozori na izbrani geografski problem v domačem okolju tako, da ga preuči, napiše poročilo, sezani lokalne zainteresirane strani in medije.</p>
	Izkustveno učenje	<p>5.3.5.1 Z reševanjem izzivom pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnih odločitev</p> <p>5.3.5.2 Presoja uspešnost zastavljenih ciljev in pri tem prepoznava priložnosti za nadaljnje učenje.</p>	<p>Učenec izdela plakat, napiše novico, objavi blog ... s katerim opozori na izbran problem ali dogodek.</p> <p>Raziskovanje v pokrajini (terensko delo).</p>

Nadaljnje možnosti

Geografija je lahko zelo podjeten predmet, če jo pravilno uporabite in povežete s poslovnimi priložnostmi. Spodaj je nekaj načinov, kako lahko geografija postane osrednji element podjetniške dejavnosti:

1. Geografski informacijski sistemi (GIS): Uporaba tehnologije GIS za analizo in vizualizacijo prostorskih podatkov lahko omogoči različne (poslovne) priložnosti. V poučevanje lahko vključimo GIS-e za analize, načrtovanje logistike, tržno analizo, oblikovanje poti ipd.
2. (Eko)turizem: Geografske značilnosti, kot so zavarovana območja, naravni parki, gore, obalna območja in reke, omogočajo priložnosti za razvoj ekoturizma. Učenci in dijaki lahko ustvarijo turistične izlete oz. ekskurzije, preučijo in predvidijo nastanitve in dejavnosti, ki izkoriščajo naravno okolje. Kasneje lahko geografi delujejo tudi kot turistični vodiči ipd.
3. Lokalna tržna analiza: Geografska analiza lahko pomaga učencem in dijakom razumeti lokalne tržne trende in potrebe potrošnikov. To lahko vodi do raziskovanja marketinških strategij in produktov.
4. Urbanistično načrtovanje: Učenci in dijaki lahko sodelujejo pri urbanističnem načrtovanju, predlaganju različnih projektov, infrastrukture in preoblikovanju podeželsko-mestnih območij.

5. Kmetijstvo: Geografija ima pomembno vlogo pri kmetijstvu, saj raziskuje vpliv geografskih dejavnikov, kot so podnebje, geološke značilnosti in zemljišča na kmetijsko pridelavo. Učenci in dijaki lahko preučijo nekatere značilnosti oz. prakse na podlagi geografskih podatkov.
6. Mednarodna trgovina: Razumevanje geografskega položaja in trgovinskih povezav med državami je ključnega pomena za mednarodno trgovino. Tovrstno znanje lahko kasneje geografi pri zaposlitvi v podjetjih, ki se specializirajo za uvoz, izvoz in distribucijo blaga na mednarodnem trgu.
7. Okoljsko svetovanje: Geografija lahko pomaga pri prepoznavanju okoljskih izzivov in trajnostnih rešitev. Učenci in dijaki se lahko v to vključujejo aktivno. Kasneje lahko kot geografi delujejo v podjetjih, ki ponujajo svetovanje in storitve za okoljsko upravljanje.
8. Raziskovanje/raziskovalne inštitucije: učenci in dijaki lahko razvijajo znanje, kjer razvijajo znanje o geografskih procesih in njihovem vplivu na družbo, kar lahko služi kot osnova za inovacije in rešitve v različnih sektorjih. Kasneje so lahko kot geografi zaposleni v mnogih raziskovalnih inštitucijah.

Pomemben namig za razvijanje podjetnosti dajejo tudi didaktična priporočila za skupino ciljev **v zvezi z geografskim raziskovanjem in/ali terenskem delu** v UN za OŠ.

Možnosti:

- aktivnosti za učence/dijake (učne situacije, kjer bodo poudarjeno razvijali kompetenco podjetnosti);
- aktivno sodelovanje učencev/dijakov pri pouku (lastni interesi, zanimanja, močna področja ...);
- hipotetično ali stvarno aktivno sodelovanje v družbi (npr. na lokalni ravni) ali prehod **od zamisli k dejanjem**;
- druge oblike/modeli vpeljevanja kompetence ...

+ Izkazovanje znanja (različni izdelki oz. dokazila ...)

Več ...

KUP

<https://www.zrss.si/digitalna-bralnica/pogum-in-podvig/>

Trajnostni razvoj

Skupni cilji trajnostnega razvoja so odziv na vse večje potrebe po opolnomočenju učenk/-cev za učinkovito soočanje in odzivanje na lokalna ter globalna vprašanja.

Cilj učenja in poučevanja kompetenc za trajnostnost je **krepi trajnostni način mišljenja** od otroštva do odraslosti ob razumevanju, da smo ljudje del narave in od nje odvisni.

Razvijanje kompetenc pri vseh predmetih po celotni vertikali je ključno, ker lahko le tako celostno **naslavljamo kompleksne izzive trajnostnega razvoja ter uspešno prepletamo vse soodvisne vidike** (okoljskega, družbenega in gospodarskega).

Učitelj/-ica z načrtovanjem dejavnosti spodbuja razvijanje **znanja, spretnosti in odnosov ter vključuje poleg kognitivnega tudi socialno-emocionalni in vedenjski vidik učenja.**

Učencem/-kam ponudimo **priložnosti za odgovorno trajnostno delovanje in ukrepanje**, priložnosti, da lahko vsak učenec sam in v razredni oziroma šolski skupnosti ter v širšem okolju **deluje v smeri sprememb** za trajnostnost.

Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj je učinkovita v učnem okolju, ki podpira **celostni šolski pristop.**

KUP

<https://www.zrss.si/digitalna-bralnica/trajnostni-razvoj/>

EVROPSKI OKVIR KOMPETENC ZA TRAJNOSTNOST (EOKT) – IZHODIŠČE SKUPNIH CILJEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

- Skupni cilj iz UN

- Kompetenčna področja in kompetence iz EOKT

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOСТИ V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje

2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika.

2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.

2.2.2 Kritično mišljenje

2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.

2.2.3 Formuliranje problema

2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.2.1.2 Sprejemanje kompleksnosti v trajnostnosti/sistemsko mišljenje

Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.

Sprejemanje kompleksnosti v trajnostnosti	
2.1 Sistemsko mišljenje	Pristopiti k problemu trajnostnosti z vseh strani; upoštevati čas, prostor in kontekst, da bi razumeli medsebojen vpliv elementov znotraj sistemov in med njimi.
ZSO	<i>Izjave</i>
Znanje	1 Ve, da ima vsako človeško dejanje okoljske, družbene, kulturne in ekonomske posledice.
	2 Ve, da človeška dejanja vplivajo na izide skozi čas in prostor, kar lahko privede do pozitivnih, nevtrálnih ali negativnih rezultatov.
	3 Seznanjen je z upoštevanjem življenjskega kroga (angl. life cycle thinking) in njegovim pomenom za trajnostno proizvodnjo in potrošnjo.
	4 Pozna glavne koncepte in vidike kompleksnih sistemov (sinteza, nastanek, medsebojna povezanost, povratne zanke in kaskadni učinki) ter njihove posledice za trajnostnost.
	5 Pozna CTR Združenih narodov in se zaveda medsebojnih povezav in možnih trenj med posameznimi cilji.
Spretnosti	1 Sposoben je opisati trajnostnost kot celostni koncept, ki vključuje okoljska, ekonomska, družbena in kulturna vprašanja.
	2 Zna vrednotiti interakcije med okoljskimi, ekonomskimi, družbenimi in kulturnimi vidiki ukrepov, dogodkov in kriz na področju trajnostnosti (npr. migracij, ki so jih povzročile podnebne spremembe, ali vojn, ki jih je povzročilo pomanjkanje virov).
	3 Zna presoditi, kako ljudje in narava učinkujejo drug na drugega v prostoru in času.
	4 Zna upoštevati življenjski krog pri analiziranju tveganj in koristi človeških dejanj.
	5 V sistemu zna prepoznati tiste izzive in priložnosti, ki imajo največji potencial za uvajanje sprememb v smeri trajnostnosti.
Odnosi	1 Priznava temeljne vzroke netrajnostnosti, za katere so odgovorni ljudje, npr. podnebne spremembe.
	2 Celostno razume povezave in interakcije med naravnimi dogodki in človeškimi dejanji.
	3 Skrbijo ga kratko- in dolgoročni vplivi lastnih dejanj na druge in na planet.
	4 Skrbijo ga sistemske posledice okoljskih kriz za sedanje in prihodnje generacije ter za druge vrste.
	5 Skrbijo ga nepredvidljivi kaskadni učinki človeških dejanj.

Primeri uporabe

Kompetenca	Podpodročje	Ključni cilj	Primer uporabe
1. Poosebljanje vrednot trajnosti	Vrednotenje trajnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostjo v navezavi na svoje trenutne zmožnosti in družbeni položaj.	Učenec razloži, kako so se potrošniki vzorci spreminjali skozi različna zgodovinska obdobja in v kolikšni meri so bila (ne) usklajena z načeli trajnostnosti. Navede primer, kako se njegovo vedenje na konkretnem primeru (ne) sklada z načeli trajnostnosti.
	Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi in družbenimi sistemi.	Učenec razume soodvisnost nravnih in družbenih sistemov in vlogo posameznih dejavnikov pri tem. Navede primer, kako je človek s svojim delovanjem ogrozil življenjski prostor drugim živim bitjem za različnih svetovnih ekosistemih.
2. Sprejemanje kompleksnosti v trajnosti	Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.	Učenec se zanima za družbene potrebe, reševanje skupnih prostorskih (trajnostnih) problemov na nacionalni, širši regionalni in svetovni ravni.
	Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.	Učenec zna presoditi in izbirati vire, ki opozarjajo na relevantne okoljske probleme in ovrednoti vire, ki niso zanesljivi ali so zavajajoči. Navede argumente za in proti nekemu posegu v naravno okolje z vidika pozitivnih in negativnih učinkov.

Kompetenca	Podpodročje	Ključni cilj	Primer uporabe
3. Zamišljanje trajnostne prihodnosti	Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume in vrednoti možne, verjetne in zelene trajnostne prihodnosti (scenarije).	<p>Učenec pojasni, kako je možno izbran energijski vir nadomestiti z drugim, bolj trajnostnim.</p> <p>Učenec navede, kako lahko nek zamišljen (planiran) projekt vpliva na družbeno in naravno okolje in navede alternative.</p>
	prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.	<p>Učenec našteje nekaj primerov, ko je človekovo nekritično ravnanje povzročilo trajen okoljski problem (nekritičen vnos tujrodnih živalskih ali rastlinskih vrst).</p> <p>Na primeru domače pokrajine navede primer, kako bi bilo možno izboljšati ali odpraviti netrajnostno prakso v lokalni skupnosti.</p>
	Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.	Učenec razišče, kako lahko njegov domači kraj ali lokalna skupnost namesto neobnovljivih virov uporabijo obnovljive vire s tem, da preuči alternativne možnosti (raba vetrne, sončne energije, biomasa).
4. Ukrepanje za trajnostnost	Politična angažiranost	2.4.1.1 Kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti. Odgovorno sooblikuje trajnostne politike in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni in globalni ravni.	<p>Učenec navede in razloži primer, kako je politična odločitev namesto strokovne vplivala na okoljski problem (netrajnostnost).</p> <p>Učenec naavede primer, kako veliki svetovni akterji (multinacionalke) kljub zapisanim trajnostnim ciljem delujejo v nasprotju s tem (primeri iz naftne, lesne, prehranske, tekstilne idr. industrije).</p>
	Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 V prizadevanju za trajnostnost aktivno in angažirano sodeluje z drugimi.	Učenec pozna možnosti sodelovanja z različnimi deležniki, ki vplivajo ali odločajo o prostorskem razvoju na lokalni ali širši ravni.
	Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni.	Učenec za rešitev perečega okoljskega in/ali družbenega problema je pripravljen ukrepati glede na svoje zmožnosti.

Zdravje in dobrobit

Kakšne učence/-ke si želimo?

Se znajo lotiti zahtevnih nalog.

Dobro sprejemajo neuspeh.

Razumejo različne perspektive.

So empatični/-e.

Znajo uravnavati močna čustva.

Skrbijo za zdrav življenjski slog.

Znajo reči »ne«.

V konfliktnih situacijah zrelo komunicirajo.

...

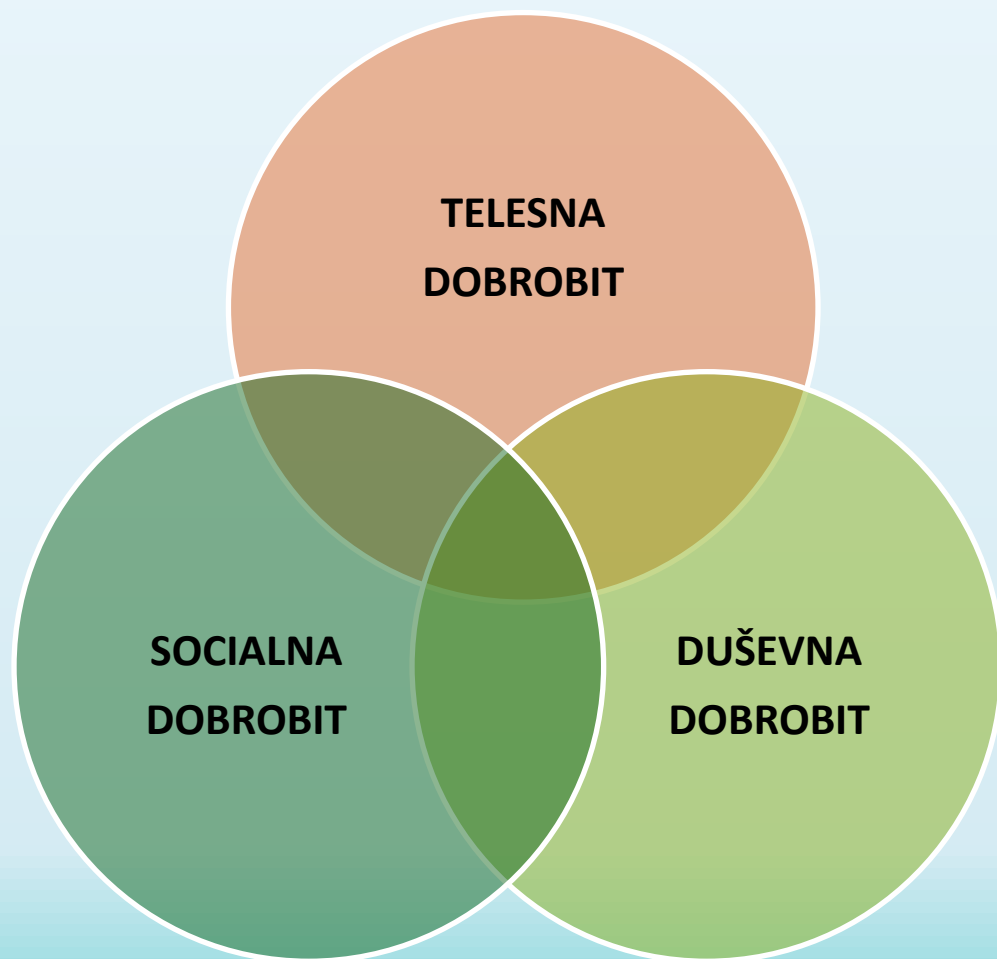
Kako naj postanejo takšni?

Kako lahko/mora šola
podpreti duševno, telesno
in socialno dobrobit otrok
in mladostnic/-kov?

Kaj je dobrobit?

KUP

≠ vedno se prijetno počutiti/“se imeti fajn“.

Duševna dobrobit:

zavedanje lastnega doživljanja in vedenja ter njuno učinkovito uravnavanje.

Telesna dobrobit:

krepitev telesne zmogljivosti skozi zdrav življenjski slog preko skrbi za redno gibanje, zdravo in uravnoteženo prehrano ter spanje.

Socialna dobrobit:

vzpostavljanje in ohranjanje kakovostnih odnosov z drugimi v različnih socialnih kontekstih in z upoštevanjem perspektiv vseh vpletenih.

Razvijanje SC področja Zdravje in dobrobit

Dobrobit učenk/-cev je mogoče sistematično razvijati pri vseh predmetih ob različnih priložnostih in na različne načine:

- skozi **cilje** predmeta,
- z **didaktičnimi pristopi**, prek katerih se ozavešča, reflektira in krepi socialne in čustvene kompetence ter skrbi za telesno dobrobit (npr. poučevanje z gibanjem),
- z osebnim **pristopom učitelja/-ice**: z vzgojnim stilom oz. vodenjem razreda, z učiteljevim osebnim zgledom ter njegovim celostnim pristopom in načinom vzpostavljanja odnosa z učenci in sodelavci,
- s kratkimi **dejavnostmi** med poukom za umirjanje, zbranost, sproščanje, povezovanje, refleksijo (npr. minuta za zdravje) ter daljšimi načrtno, sistematično in ciljno usmerjenimi dejavnostmi (na RU, v RAP, v okviru projektov, dnevih dejavnosti idr.).

3. ZDRAVJE IN DOBROBIT

Ključni cilji s področja zdravje in dobrobit

1. DUŠEVNA DOBROBIT	1. Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepozna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želja) in lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume njihovo povezanost v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
	2. Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
	3. Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznava lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
	4. Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
	5. Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.
2. TELESNA DOBROBIT	1. Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi kot v razbremenilne dejavnosti v napornem vsakdanu. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
	2. Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
	3. Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
	4. Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
	5. Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.
3. SOCIALNA DOBROBIT	1. Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepozna raznolikosti v ožjih (oddelek, vrstniki, družina) in širših okoljih (šola, lokalna skupnost, družba).
	2. Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja zanimanja in skrbi za druge.
	3. Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti. 3.3.3.2 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih.
	4. Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznava meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upošteva več perspektiv hkrati.
	5. Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznava lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbene odgovornosti.

Ogrevanje

Ker smo na področju dobrobiti, vas vabimo, da ob prihodu (npr. v klepet ...) napišete, **kako se počutite s pomočjo svoje metafore** (lahko z vašega predmetnega področja).

Primeri:

- "zmerno oblačno", "delno jasno" ...,
- kot po bitki pri Waterloo-ju,
- kot Dioniz, kot Sizif,
- kot da sem v nirvani,
- kot divji potok, ki si utira pot skozi sotesko, kot oaza v puščavi ...,
- kot harfa z napetimi strunami, kot alpska poskočnica.

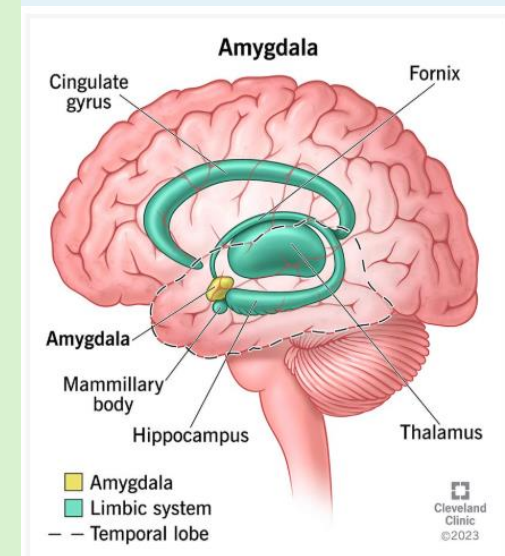
Sistematična krepitev čustveno-socialnih veščin in zdravega življenjskega sloga

- Osrednji del duševne in socialne dobrobiti zajemajo ČSV.
- S predmetnimi cilji in didaktičnimi pristopi deloma prispevamo k temu.
- Ključne za krepitev ČSV pa je izkušnja oz. redne aktivnosti ČSV (priročnik!).

Primeri:

- Ne zadošča poučevanje o samouravnavanju v povezavi z amigdalo, ampak redna izkušnja oz. vaja.
- Ne zadošča, da se o pomenu gibanja pogovarjamo, ampak ga redno izvajamo.
- Ne zadošča, da učence spodbujamo k sodelovanju in konstruktivnem reševanju problemov, konfliktov, ampak tudi sami konstruktivno sodelujemo z učenci, starši in drugimi učitelji.

Podpora učiteljem s strani ŠSD.

The amygdala is a paired structure (the two are considered one brain area) inside your temporal lobe. It's a key part of emotional control and processes. It also plays a role in memory and learning.

Vir:

<https://my.clevelandclinic.org/health/body/24894-amygdala>

Osmislitev z učitelji

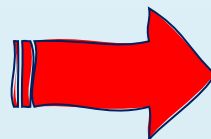
Katera vprašanja si učitelji zastavljajo, ne da bi nujno vedeli, da gre za dobrobit, npr.:

- Kako učencem pomagam, da izberejo ustrezen odziv?
- Kako učence podprem pri spoprijemanju z izzivi?
- Kako naj učence prepričam, da čips ni dobra malica na športnem dnevu?
- Kako učence prepričam, da je potrebno dovolj spati (vsaj 9 ur)?
- S katerimi vajami krepim sodelovanje med učenci?
- Kako podprem učenca pri učinkovitem soočanju s problemi, nesporazumi?

Duševna dobrobit – samouravnavanje: potencial za številne šolske izzive

3.1.2.1. Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah)

Predmetni cilji	Didaktične strategije
Odnosna kompetenca in vodenje razreda	Kratke in daljše aktivnosti za krepitev dobrobiti

Vloga amigdale pri uravnavanju čustev	Strategije učenje učenja
moti mojo zbranost, zato vas prosim, če ste lahko nekoliko tišje".	"Zamenjaj misel in odziv"

Duševna dobrobit – samouravnavanje (primer)

3.1.2.1. Uravnava lastno doživljanje in vedenje

Kako pomagam učencem uzavestiti, katere misli in občutki so vplivali na njihovo vedenje? na katere načine jih navajam na ustrezno sprejemanje uspeha ali neuspeha?

Zamenjaj misel in odziv

•**Priporočena starost:** 10–16 let

•**Cilj:** Razumevanje povezave med mislimi, čustvi in vedenjem – „kaj vpliva na moje odzive/ravnanja/vedenja – katere misli, občutki, čustva“

•**Navodila:** Pomislite na nedavno neprijetno izkušnjo (npr. preizkus/projekt, spor/sestaneek ipd.). S pomočjo vprašanj raziščite:

- Kaj sem doživljal?
- Kaj sem si mislil? (Kakšna misel je bila za tem doživljanjem?)
- Kako sem se odzval? (Kako je to povezano?)
- Kako bi se lahko drugače odzval?
- Kako bi danes reagirali, kakšna reakcija bi bila možna?

3.1.2.1 Samouravnavanje

Uravnavanje lastnega doživljanja in vedenja, razvijanje samozaupanja in samospoštovanja, soočanje z negotovostjo in kompleksnostjo, učinkovito upravljanje učenja, organizacija časa učenja in prostega časa.

Učitelj (z zgledom, odzivi, komunikacijo, vodenjem razreda in vzgojnim stilom):

- **Modelira samouravnavanje:** ob stresni situaciji mirno pove: "Potrebujem trenutek tišine, da se zberem." in na ustrezen način podeli svoje izkušnje, daje vedeti, da je to pomembno in zaželeno.
- **Pojasnjuje in komentira samouravnavanje:** "To, da si uspel zaključiti projekt, čeprav je to bilo zate težko, je primer samouravnavanja."
- **Uči strategije umirjanja:** redno vključuje dihalne vaje, vizualizacijo ali kratke odmike za umirjanje. Uporabi vprašanja: "Kaj ti pomaga k umiritvi, ko si pod stresom?". Daje namige: "Če se počutiš vznemirjen, lahko vzameš minuto za dihanje." ...
- **Pohvali trud in ravnanje, ne le rezultat:** "Videl sem, da si se ustavil in izbral besede, preden si se odzval. To je odlična strategija za preudarno odzivanje."
- **Omogoča in spodbuja strukturirano učno okolje** (vizualni opomniki, jasna pravila/pričakovanja, rutina in predvidljiv urnik).
- **Spremlja počutje in klimo v razredu, prepozna, kateri sprožilci vodijo do določenega vedenja**, spodbudi skupno refleksijo idr.
- **Izvaja z učenci krajše in daljše aktivnosti.**

3.1.2.2. Razvija samozaupanje in samospoštovanja

Na kakšen način lahko pomagam krepiti zaupanje učencev v lastne zmožnosti?

Primer aktivnosti: Seznam ali dnevnik vrlin

- **Starost:** od 12. l. naprej
- **Cilj:** Učenci uzaveščajo svoje vrline
- **Navodilo:** Učitelj učencem predstavi seznam vrlin (še bolje je, če so prej skupaj, npr. na RU, v pogovoru oblikovali tak seznam), med katerimi izberejo nekaj tistih, za katere menijo, da so pri njih močno razvite, nekaj srednje razvitih in nekaj takih, pri katerih bi želeli napredovati. Nato ob koncu tedna zabeležijo v svoj seznam (»dnevnik«) najmanj 1 vrlino, ki so jo uspeli udejanjiti in na kratko opišejo situacijo. Označijo tudi, če se je pri kateri od manj razvitih vrlin zgodil napredek.

Primer uporabe: Učitelj v situacijah, ki so za učence zahtevne, spodbudi učence, da se spomnijo svojih vrlin in ugotovijo, katera od njih jim lahko pomaga. V refleksiji po takih situacijah pa jih spodbudi k temu, da premislijo, katere vrline so jim koristile, katere bi pa še potrebovali.

Telesna dobrobit – varnost

3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja

KAKO POMAGAM UČENCEM UZAVESTITI POMEN OHRANJANJA ZDRAVJA, KATERE ZAŠČITNE UKREPE POZNAMO ZA OHRANJANJE ZDRAVJA DOMA IN V ŠOLI? KAKO SEDETI PRAVILNO, DA ME NE BO VSE BOLELO? KAKO PREKINJATI DOLGOTRAJNO SEDENJE?

Kako sedim? (Vir: NIJZ)

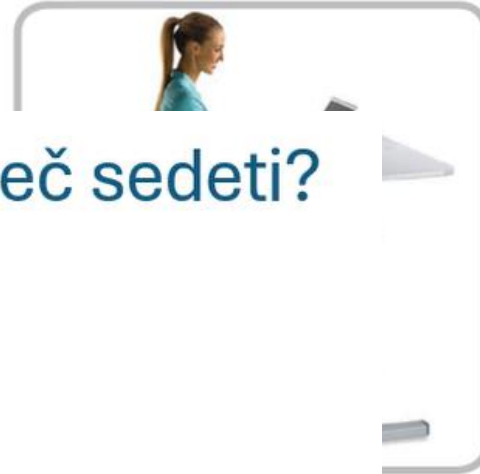
- **Priporočena starost:** 8–14 let
- **Cilj:** Preverjanje in nadzor pravilnega položaja sedenja v šoli; skupni dogovori kako sedeti pravilno in kaj lahko naredimo, da se dobro počutimo tudi med dolgotrajnim sedenjem
- **Navodila:** Učenci odgovorijo na naslednja vprašanja (obkljukajo slikice):
 - Kako sedim v tem trenutku?
 - Se dobro počutim? Me kaj boli?
 - Kateri položaj je pravi?

Kako sedim v tem trenutku?

Kateri položaj je pravi?

Kaj lahko naredim, ko ne morem več sedeti?

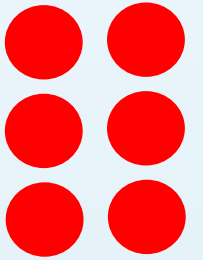
- Jamram in se jezim
- Naredim nekaj razteznih vaj
- Se uležem
- Se sprehodim do sodelavke
- Skočim v zrak
- Grem na kratek sprehod
- ...

KUP

KUP

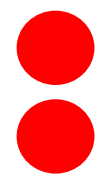
KUP

Socialna dobrobit – sodelovanje in reševanje konfliktov

3.3.3.1 Krepi **sodelovalne veščine**, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov ...

3.3.3.2 **Konstruktivno sodeluje** v različnih vrstah odnosov na različnih področjih.

Socialna dobrobit – sodelovanje in reševanje konfliktov

3.3.3.1 Krepi **sodelovalne veščine**, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov ...

3.3.3.2 **Konstruktivno sodeluje** v različnih vrstah odnosov na različnih področjih.

Razvijanje veščin
sodelovanja,
soočanja s
problemom,
konfliktno situacijo

Sodelovalno
učenje, razprave,
razgovori, pro et
contra, delo v paru,
skupinah ...

○: sodeluje v pogovoru o situacijah, v katerih se ljudje lahko počutijo osamljene, nerazumljene in zapuščene in se uči izkazovati empatijo in spoštljivo podporo;

SC (3.3.4.1 | 3.3.2.1 | 3.3.3.2)

○: v razredni ali šolski skupnosti razvija sposobnost sprejemanja odločitev na demokratičen način, kar temelji na konstruktivnem sodelovanju in spoštovanju različnosti mnenj;

SC (3.3.3.1 | 3.3.3.2)

○: krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti;

SC (3.3.3.2)

○: razvija veščine sodelovanja, vodenja, pomoči, strpnosti, pripadnosti, empatije, sprejemanja različnosti in zdrave tekmovalnosti;

SC (3.3.3.1 | 3.3.4.1 | 5.3.4.1)

○: na osnovi izbranega primera konflikta/spora se zaveda raznolikosti svetovnega prebivalstva in nujnosti medkulturnega dialoga;

SC (2.1.2.1 | 5.1.2.2 | 1.2.1.5 | 3.3.1.2)

○: uporablja učinkovite strategije komuniciranja in sodelovanja z drugimi, kar vključuje veščine poslušanja, odločanja, ubeseditev lastnih misli, empatijo, konstruktivno reševanje konfliktov ter timsko delo;

SC (5.2.4.3 | 3.3.3.1 | 3.3.4.3 | 2.1.2.1)

○: razvija veščine za uspešen medsebojni dialog, nenasilno komunikacijo, mirno reševanje konfliktov ter konstruktivno sodelovanje;

SC (1.1.5.1 | 3.3.2.1 | 3.3.3.2)

○: razvija pomen in razumevanje kompleksnosti odnosov z drugimi, razvija sposobnost razumevanja in doživljanja situacije druge osebe ter s tem večperspektivnost;

SC (1.1.5.1 | 3.3.2.1 | 3.3.3.2)

Socialna dobrobit – sodelovanje in reševanje konfliktov

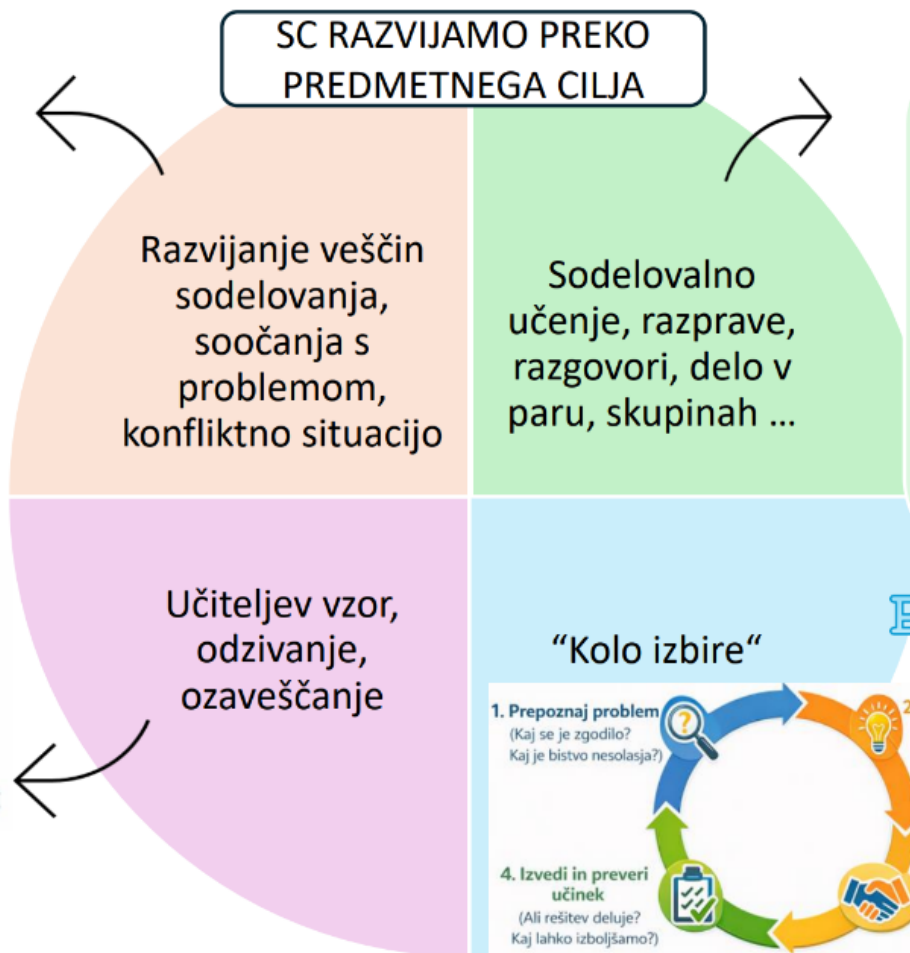
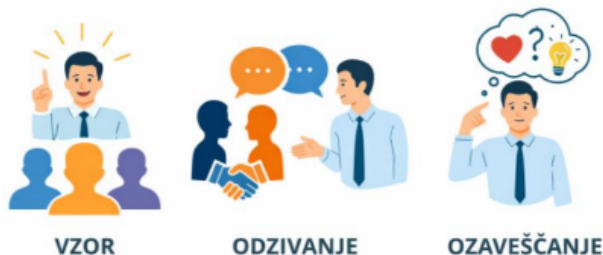
3.3.3.1 Krepi **sodelovalne veščine**, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov ...

3.3.3.2 **Konstruktivno sodeluje** v različnih vrstah odnosov na različnih področjih.

učenec

krepi sodelovalne veščine,
sodelovanja z drugimi,
konstruktivno sodelovanje;
mirno reševanje konfliktov
sprejemanja odločitev na demokratičen
razvija veščine za uspešen medsebojni dialog,

učitelj

Učitelj z učenci

Pri obravnavi izbranega

Kako, zakaj je nastal določen problem, situacija? Kako bi vi pristopili k reševanju? Kateri bi bil po vašem mnenju lahko prvi korak? Katera rešitev bi bila po vašem mnenju boljša, zakaj? Kako bi se situacija lahko rešila, če bi vpleteni drugače pristopili k reševanju?

Kje v svojem življenju zaznavate podobne konflikte ali nesporazume? Kako lahko sodelovanje pripomore k reševanju problemov, konfliktov? Kaj se zgodi, če problemov, konfliktov ne rešujemo, temveč jih ignoriramo ali zaostrujemo? Kako konstruktivno reševanje vpliva na sodelovanje, odnose, vključenost?

Priročnik

-
1. **Prepoznaj problem**
(Kaj se je zgodilo?
Kaj je bistvo nesolasja?)
 2. **Razmisli o možnostih**
(Kateri rešitve so možne?
Kaj bi pomagalo?)
 3. **Izberi rešitev**
(Dogovorite se za
najboljšo možnost.)
 4. **Izvedi in preveri učinek**
(Ali rešitev deluje?
Kaj lahko izboljšamo?)

Krajše aktivnosti in orodja –
v podporo učitelju med
poukom.
Daljše aktivnosti – za
„poučevanje“ SC

Socialna dobrobit – sodelovanje in reševanje konfliktov

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK

Kolo iz

Priporočena

Cilj: Učence i
za prvi korak

Navodila: Uč
situaciji (v pe
funkcioniranj
Gre za izbiro
konstruktivn

NAVODILO ZA

Narišite si kro

Zamislite si er

V vsako polje zapišite po eno idejo, kako bi se potencialno lahko lotili izpostavljenega problema.

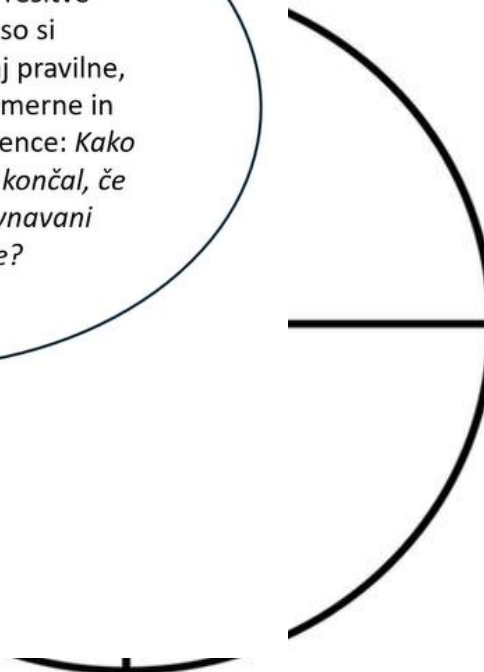
Podelite katero od rešitev v klepet.

- Kako je možno uporabiti kolo izbire za razvijanje SC preko predmetnega cilja?
- Kaj pa za razvijanje učenčevih socialnih veščin?
- Ali lahko oboje povežemo?

V povezavi z obravnavano temo:

Učenci individualno, v parih ali skupinah nizajo možne rešitve problema, nekatere so si nasprotujoče, bolj ali manj pravilne, ustrezne, neustrezne, primerne in neprimerne ipd. Vpraša učence: *Kako bi se ta situacija/problem končal, če bi imeli vpleteni v obravnavani situaciji kolo izbire?*

Kje vse nam kolo izbire lahko pomaga? Zakaj je pomembno, da storimo ta prvi korak? Ali lahko na naše kolo dodamo kakšno novo izbiro (soustvarjanje)?

Medpredmetno povezovanje

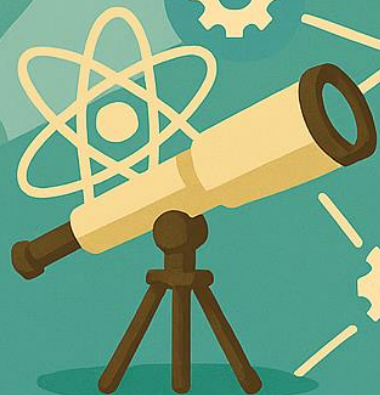
GEOGRAFIJA

ZGODOVINA

**MEDPREDMETNE
POVEZAVE**

FIZIKA

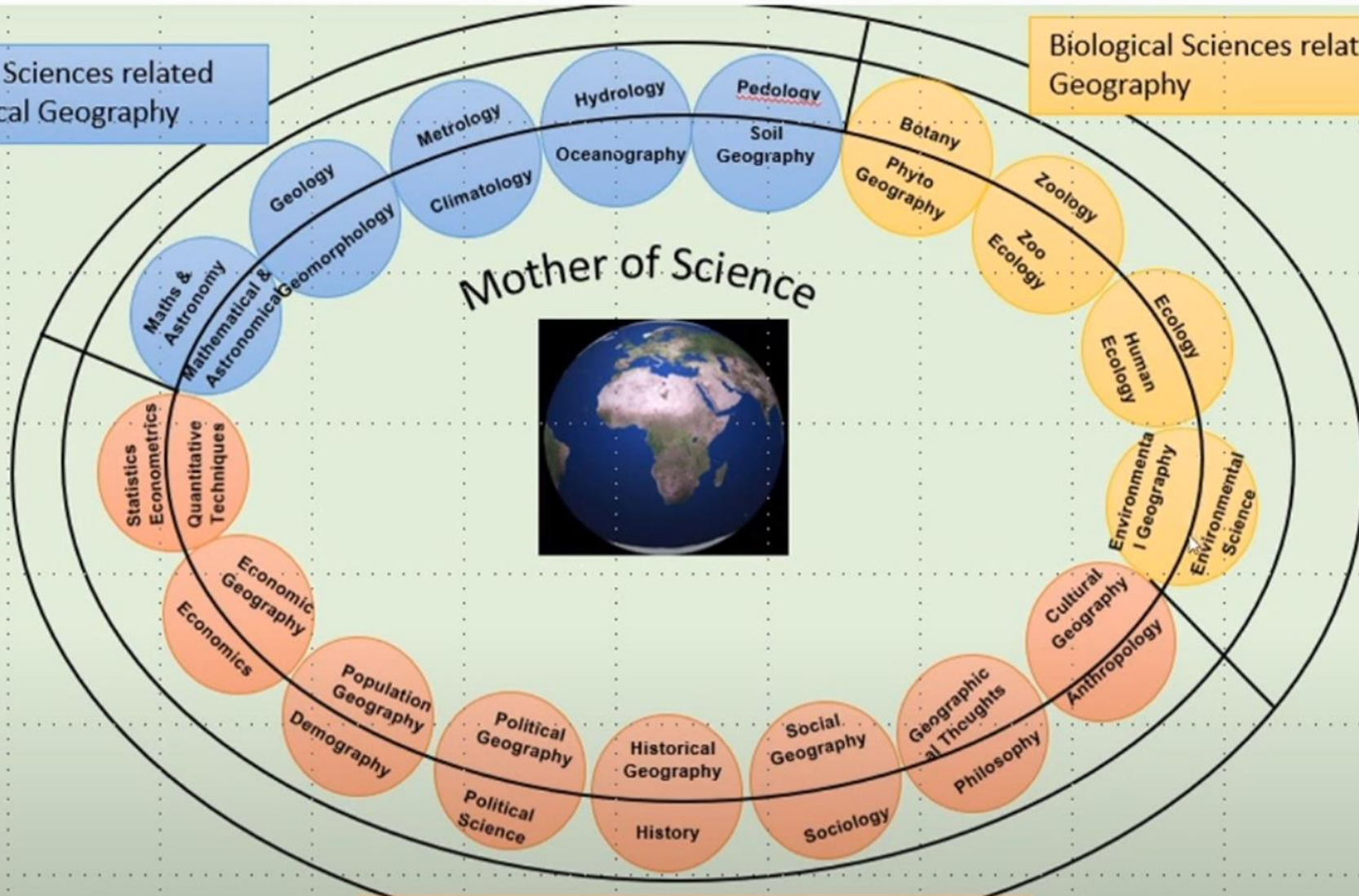
BIOLOGIJA

KEMIJA

Physical Sciences related to Physical Geography

Biological Sciences related to Geography

Social Science related to Human Geography

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b9/Rotating_earth_slashed.gif

Medpredmetno načrtovanje in povezovanje

Samostojne predmete se poveže z **dogovorjenim elementom ali elementi** in sicer z namenom uresničevanja skupnih učnih ciljev:

- vsebine (tj. vsebinska in procesna znanja),
- dejavnosti,
- didaktične metode in postopki (npr. reševanje problema, aktivno učenje, projektni pristop),
- učna orodja (npr. digitalna orodja),
- miselni postopki, veščine in navade (npr. razvijanje kritičnega mišljenja, ustvarjalnega mišljenja, zmožnosti reševanja problemov in odločanja – t. i. veščine za 21. stoletje).

Primer medpredmetne povezave geografija-likovna umetnost

**Metka Vavh in
Tanja Šimek,
OŠ Starše**

Dodatno gradivo:

- Ugotavljanje kompleksnih dosežkov (medpredmetno povezovanje): <https://www.zrssi.si/pdf/Ugotavljanje-kompleksnih-dosezkov.pdf>
- Primer medpredmetnega povezovanja geografija–likovna vzgoja v OŠ z vključevanjem skupnih ciljev: Metka Vavh (2021). Kako lahko medpredmetno povezovanje prispeva k nazornosti pouka geografije. V T. Resnik Planinc (ur.), *Blaž Kocen – velikan šolske geografije evropskega pomena. Zbornik referatov* (str. 137-143). <https://kocen.splet.arnes.si/files/2022/01/Zbornik-Kocenov-simpozij-2021-SPLET4-min.pdf> (tudi mnogi drugi prispevki).
- Maja Sirše (2024). Razvoj dig. kompetence 4.4 Varstvo okolja pri GEO. <https://video.arnes.si/watch/rvt4sm94c207>
- Eneja Baloh (2023). Doseganje ciljev UN s premišljeno uporabo že obstoječih in snovanjem novih digitalnih vsebin pri geografiji. V A. Poberžnik in M. Dolinar (ur.), *Vodenje in podpora učencem pri pridobivanju digitalnih kompetenc 1. del: Strokovna izhodišča in priporočila* (str. 81-82). https://www.zrssi.si/pdf/vodenje_in_podpora_ucencem_pri_pridobivanju_digitalnih_kompetenc.pdf
- Maja Vičič Krabonja (2023). Gospodarska podoba sveta. V A. Poberžnik in M. Dolinar (ur.), *Vodenje in podpora učencem pri pridobivanju digitalnih kompetenc 1. del: Strokovna izhodišča in priporočila* (str. 90-91). https://www.zrssi.si/pdf/vodenje_in_podpora_ucencem_pri_pridobivanju_digitalnih_kompetenc.pdf